

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

G.J. Zwarts, Katwijk

Deel aan Zijn zalving

Waarom wordt gij een christen genoemd? Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus ben en daardoor deel heb aan Zijn zalving. Zd. 12

Er wordt nogal eens geklaagd dat we zo weinig kerkbesef meer hebben. Maar wat betekent dat dan: kerkbesef? Betekent dat dat we trots moeten zijn op onze kerk, onze gemeente? Als het dat betekent weten we daar nog wel wat tegenin te brengen. Wat zou je denken van ons verleden? Als we mensen van buiten de kerk daar iets over moeten uitleggen, schamen we ons er wel eens voor. En dan hoe we nu zijn. Is onze gemeente nou iets o.k. zo trots op te zijn (vgl. Opbouw, nr. 23 over de gemeente van Korinthe)? Wat hebben we voor werfkracht?

Als wij over de gemeente denken staan we graag uitvoerig stil bij alles wat er mis is, bij de menselijke kant. En die neiging hebben we ook nog wel eens als we over onszelf denken. Wat stelt ons eigen christen-zijn nu altijd voor? Mijn leven is echt niet zo toegewijd aan de Here God. En de strijd tegen de zonde is ook niet altijd even fanatiek.

Je kunt er wel eens moe van worden, van die menselijke kant van ons gemeente-zijn, van ons christen-zijn. Er moet nog zoveel veranderen voordat het een beetje acceptabel is. We moeten ons nog zo opwerken voordat we ook maar enigszins op bijbels niveau zitten. Laten ze dan alsjeblieft niet beginnen over kerkbesef. Laten we bescheiden zijn.

Zondags denken

En toch is het inderdaad van levensbelang dat we niet bij die menselijke kant blijven staan. Inderdaad is het goed dat we beseffen wat de kerk nu eigenlijk is. Je zou dan bv. kunnen denken aan het verschil tussen de sabbat en de zondag. De sabbat is de laatste dag van de week. Je zit er de hele week naar toe te werken. Nog een paar dagen m'n best doen en ik ben er. Dan mag ik eindelijk uitrusten.

Met de zondag is het net andersom. De zondag is de eerste dag van de week. Dat wil zeggen: zo, moet je deze week hard werken? Begin dan eerst eens met goed uit te rusten. De Bijbel spreekt op z'n zondags over de gemeente en over christenen. Terwijl wij vaak op z'n sabbats den-

ken. Dat bijbelse spreken staat heel mooi in 1 Petr. 2. Die armzalige gemeente in de verstrooiing moest aannemen dat zij een uitverkoren geslacht was.

Past u dat eens toe op uw eigen gemeente en dan vooral ook op de mensen die bij u in de kerk zitten: koninklijke mensen, priesters, mensen waar God Zijn liefde naar laat uitgaan, persoonlijke bezittingen van de hemelse Vader. Dat is zondags denken. Denken vanuit de rust, de gave. De vraag is niet belangrijk wat wij van onszelf vinden maar wat God van ons vindt. Gemeente-zijn, christen-zijn is niet in de eerste plaats een moeizame opdracht maar een rijke gave. Niet dat die gebreken dan geen rol meer spelen. Wel degelijk. Er zal nog heel wat moeten veranderen. Maar hoe doen we dat? Moeizaam op weg naar de sabbat of heerlijk vanuit de zondag?

De zalving van Jezus

De catechismus benadrukt waar je moet beginnen als je over de gemeente of over jezelf nadenkt. Niet bij groots opgezet zelfonderzoek of sociologische rapporten. Dat kan wel van belang zijn maar je moet steeds beginnen bij Christus. Bij de Here Jezus die de Gezalfde is. Een gezalfde is iemand die twee dingen van de Here God ontvangt: een opdracht en tegelijk ook de toerusting om die opdracht uit te voeren. De Here Jezus kwam op aarde om het evangelie van verlossing bekend te maken (Profeet), om Zich totaal voor ons in te zetten (Priester) en om ons te leiden en te beschermen (Koning). En Hij werd toegerust met de Heilige Geest. Dat moet je eerst weten. Want wat volgt er dan? Dit: beste christen, nu moet je eens horen, nu ben jij door het geloof een stukje van Christus en daardoor heb jij deel aan Zijn zalving.

Onze opdracht is de Zijne

Dat betekent dus dat wij moeten meedoen aan dezelfde opdracht die Hij heeft gekregen en dat wij toegerust worden met dezelfde Geest. Dat

is ons hele christelijke leven: delen in Zijn zalving. Als we puur menselijk tegen ons eigen leven en tegen de gemeente aankijken zien we eigenlijk alleen maar zware opdrachten waar niet aan te beginnen is.

Maar laten we dan bedenken: het zijn niet onze opdrachten maar die van Christus. En wij mogen meedoen. Dat is zondags denken. Een voorbeeld. Stelt u zich eens voor dat de rechterhand op een dag de opdracht krijgt: breng dat stuk brood daar naar de mond. Tsjonge, denkt de hand dan, hoe krijg ik dat ooit voor elkaar? Hoe moet ik bij dat brood komen en dan weer helemaal naar boven? Dat is sabbats denken. Zondags denken gaat zo: o, die opdracht is eigenlijk niet mijn opdracht

34e jaargang - nr. 4.
16 februari 1990

In dit nummer

- 61 G.J. Zwarts
Deel aan Zijn zalving
- 65 J.C. Schaeffer
Op weg naar 1992 (2)
- 67 D.W.L. Milo
Rijken en armen
- 68 H. Algra
Nadenken over opvoeding
- 69 Margreet Meljers
Tussen kerk en keuken
- 70 D. Holwerda
Punten en komma's (4)
- 72 A. Sneep
MEKLIN De medische Zendingskliniek in Nqutu

Opbouw

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P.J. van Kampen
Mr.dr. J. Meulink
D.W.L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E.R. Postma
M.J.F. van der Wal

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Tel. 05130-20476

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Uit breder kring

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

Administratie Opbouw
A.J. van Veelen-Vis
Postbus 258,
3740 AG Baarn.
Tel. 02154-23546.

Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 60,- per jaar of f 33,- per half jaar.
Voor studenten f 48,- per jaar.
Buitenland f 84,- per jaar of
f 104,- per luchtpost. Chequekosten
buitenland: f 10,-.

Advertenties

Tarief: 55 ct. per mm. Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-13080, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

maar die van het hoofd. Als het hoofd aan het werk gaat doe ik natuurlijk mee. Ik deel in de opdracht van het hoofd en hij geeft me er kracht voor. Christus is het Hoofd. Wij zijn Zijn lichaam. Wij zijn dus niet het hoofd. Wij zijn geen Christus maar christen. En dat moeten we bedenken als we aan die moeilijke evangelisatietaak beginnen. We vinden dat een zware last. Maar hoor eens, het is Zijn opdracht. En wij mogen meedoen, in Zijn kracht. De Geest zal ons geschikt maken. En dat moeten we ook bedenken bij die grote last dat we ons hele leven moeten toewijden aan God. Laten we dan eens hier beginnen dat we al helemaal van Hem zijn. Omdat Jezus Zijn leven volledig gaf. En dat moeten we ook bedenken bij de strijd tegen de zonde. Beginnen bij dat Hij Koning is in ons leven. Dat we vergeving krijgen voor al onze zonden. Als we deze dingen beseffen, als we zien wat we volgens God allemaal in Christus hebben, dan mogen we een nachtje gaan slapen. Dan is het zondag geweest en we kunnen nu aan de maandag beginnen. Want dan moeten we aan de slag. Heel actief elke dag gaan zitten delen in de opdrachten van Christus. En daar steeds meer in groeien. Het moet voor ons vaststaan: wij zijn dood voor de zonde en wij zijn springlevend voor God in Christus. Laat dan de zonde ook niet langer meer over uw leven heersen. Maar stelt u in dienst van God (Rom. 6:11-14).

Dat is onzin

De beginnende leraar keek voor het eerst van zijn leven proefwerken na in de hoogste klas: hbs-b. Een jongen had over de relativiteitstheorie geschreven. Hij vertelde o.a. dat één van de consequenties daarvan was dat iemand die zich met een enorme snelheid door de ruimte beweegt en na verloop van tijd op aarde terugkeert b.v. vijf maanden ouder is geworden en de mensen op aarde zes maanden. (Ik citeer uit mijn hoofd, van die getallen ben ik niet zeker.) De leraar schreef voor de kantlijn: „Dat is natuurlijk onzin.”

Toen de leerling het opstel terug had gekregen, kwam hij na de les naar de leraar toe en zei: „Meneer, als u iets niet begrijpt, moet u niet zeggen dat het onzin is.”

Wie leerde hier iets van wie?

T.H.

Herinnering

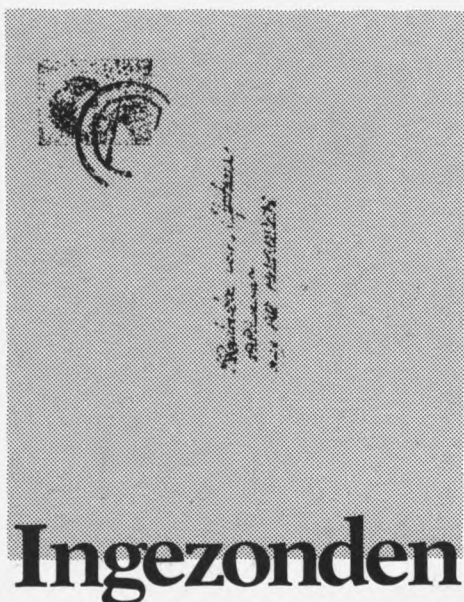
Het nieuwe adres van de Administratie is

per **1 maart a.s.**

Postbus 84183

3009 CD Rotterdam

Het adres van de administratie in Baarn is dus vervallen.

W. v.d. Kamp, Canada

Gewetensbinding in Canada (de Drie Formulieren)

Geachte Redactie,

Graag zou ik mij de gelegenheid zien gegeven, vanuit Canada enkele kanttekeningen te maken, bij de gedegen artikelen van ds. H.J. v.d. Kwast over de Intern. Conferentie van Geref. Kerken, in 1989 hier in Langley (dicht bij ons) gehouden. Deze reactie op ds. v.d. Kwast's reportage is, ik geef het toe, aan de late kant. De verontschuldiging daarvoor is dat we 'Opbouw' per zeepost ontvangen en we het slot van zijn betoog eerst vlak voor Kerst onder ogen kregen.

Niemand zal hopelijk mij sympathie voor binnen-verband-heid aanwrijven, maar ds. v.d. Kwast is m.i. ietwat te kritisch in zijn oordeel over onze gebonden (Vrijgemaakt Geref.) broeders in Nederland. Alleen met betrekking tot de gastheren van de Conferentie (de Canadian Reformed Churches) en hun binding aan de belijdenissen, schiet hij recht in de roos. Want hoe zeer deze laatstgenoemde kerken overigens aan de leiband van Nederland lopen – op het punt van die *binding* overtreffen ze hun zusterkerken en tevens alle internationale gereformeerde in beleid. Dat wil zeggen: in onverdunde striktheid.

Om een en ander uit de doeken te doen moet ik even een kerkhistorische kwestie ophalen. Oudere lezers (als de ondergetekende) zullen zich herinneren, dat in de vroege jaren vijftig een discussie gaande was over de vraag: wat is precies bedoeld met „de artikelen van het Christelijk geloof” in de desbetr. doop- en belijdenisvraag? Mijn geliefde herder, wijlen ds. G. Visser, hield het met de Apostolische Twaalf Artikelen. Zijn opponenten meenden,

dat het voor een christen nodig is *alle zes belijdenissen gelijkelijk te geloven*. „Wij geloven, wij geloven...” zegt de confessie immers?

Nu moet ik bekennen dat ik met innig genoegen en dankbare voldoening in het binnenverband kerkboek lees, dat de destijds zo verguisde D.E.C. (ds. Visser) achteraf op dit punt gelijk heeft gekregen. De betreffende teksten summeren „de ware en volkomen leer van de verlossing”, als „in de Apostolische Geloofsbelijdenis samengevat”.

Na de droeve gebeurtenissen van 1967/8 verklaarde een G.S. van de Canad. Ref. Churches dat er „geen enkele reden was om niet vrijmoedig en blijmoedig met de correspondentie voort te gaan”; d.w.z. correspondentie met de uitwerpers. Een woord van mededogen met de uitgeworpenen (Ned. Geref. thans) kon er niet af.

Het zal dus geen verwondering wekken, dat een nadere omschrijving van de „artikelen des Christelijken geloofs” ook hier in Canada (ter navolging) diende te worden bekeken. Inderdaad stond de kwestie op de agenda voor de Synode Cloverdale-1983. In hun desbetr. rapport adviseerden ds. G. v. Dooren en ds. C. Stam: de zusterkerken overzee te volgen met hun samenvatting in de 'Apostles Creed'. Maar dat was klaarblijkelijk aan de lichte kant. Broeders ter synode stelden 'The Creeds' voor i.p.v. 'Apostles Creed'.

Toen voelde ik nattigheid en vroeg de synode te zeggen, wat ze daarmee precies bedoelde. In het Engels zijn namelijk twee termen voor dit soort zaken. 'Creeds' = het Apostolicum, Nicea en Athanasius. Verdere geloofsbelijdenissen zijn 'confessions'. – Wel, de broeders bekenden kleur: de formulieren voor Doop en Belijdenis vragen hier thans instemming met „de leer van het oude en nieuwe testament, samengevat in de belijdenissen en in deze Christelijke Kerk geleerd”; zijnde dit „de ware en volkomen leer der zaligheid”.

„De leer, die alhier geleerd wordt”

Nu hoop ik dat ds. v.d. Kwast mij de les zal lezen, wanneer ik daarin verkeerd ben. Maar lang na mijn (in alle goedgelovigheid gedane) belijdenis tot de jaren des onderscheids gekomen, heb ik e.e.a. als volgt opgevat – en ben daarvoor noch als leek, noch als ouderling, noch als hoofd van de eerste vrijgemaakte school buiten Nederland, ooit door kerkeraad of schoolbestuur op de vingers getikt. Het is volgens mij de klassiek-gereformeerde opstelling.

Wat een christen *moet* geloven (ik citeer de ed.-1986 van het Vrijgemaakt Gereformeerd Kerkboek)

„daarvan geven de artikelen van ons algemeen en ontwijfelbaar christelijk geloof een samenvatting”. En op de vraag van de Catechismus, hoe die artikelen luiden? volgt dan de Apostolische Geloofsbelijdenis.

Maar wát t.a.v. de leer „die hier in de christelijke kerk geleerd wordt”? – Niemand buiten Rome (en een stel de waarheid in pacht hebbende secten) zal ontkennen, dat deze leer mensenwerk is, niet geïnspireerd, daarom gebrekkig en „niet op 1 lijn te stellen met de goddelijke Schriften”. Want (aldus art. 7 NGB) „alle mensen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelf”.

Naar het mij voorkomt zal geen redelijk reformatorisch christen hiermee van de belijdenis afwijken. Indien iedere presbyter of opziener naar eigen smaak zou mogen leren, zou dat een chaos worden. Om op eigen erf te blijven: de Drie Formulieren mogen dan niet uit de hemel zijn gevallen, ze zijn door bekeerde en de Bijbel kennende knappe koppen zorgvuldig opgesteld, binnen het kader van en in harmonie met het wijsgerig klimaat van hun tijd. En wanneer we vandaag hier en daar vraagtekens durven zetten, dan betekent dit nog niet, dat wij – zouden wij het werk herzien – het er beter zouden afbrengen. Want óns denken is niet minder „ten dele” dan dat van de Dordtse vaders – laten we het huisje a.u.b. bij het schuurtje laten.

Als ouderling de formulieren ondertekenend (zo is mij geleerd) beloof ik dat ik mij in mijn ambt aan deze onze vorm van gereformeerd belijden zal houden. Niet dat ik bereid moet zijn, daarvoor mijn hand in het vuur te steken. Afgezien van het feit, dat bij huisbezoek dogmatische vragen beter vermeden kunnen worden: indien en wanneer ik om des gewetens wille een door de kerk aanvaarde propositie meen vierkant te moeten verwerpen, dan heb ik dit niet de gemeente, maar haar opzieners voor te leggen. Als de kerkeraad het niet met mij eens kan worden, en ik voet bij stuk blijf houden, moet ik eerlijk mijn ambt neerleggen – maar in de broederschap mijn mond houden. Een mens moet zijn plaats weten, maar zijn uitspraken niet minder. Het Woord Gods staat vast voor eeuwig, onze samenvattingen zijn tijdelijk; die zullen eenmaal verdwijnen.

Totdat die Grote Dag aanbreekt is daar nu de „gebrokenheid van ons christelijk leven” (Opb. p. 369) en „alle belijden is mensenwerk” (p. 405), aldus ds. v.d. Kwast, de Westminster Confessie bekijkend. Het resultaat van deze gebrokenheid is overal te zien. Hoeveel op de rots van Genève gegrondveste kerken en kerkjes zijn er niet over het wereld-

rond, die stuk voor stuk verklaren gelijk te hebben in alles, waarin ze van anderen verschillen? Hoe christenen Gods Woord verstaan is kennelijk (althans voor een groter of kleiner deel) bepaald door het paradigma in de context, waarvan we besloten hebben of waarin we opgevoed zijn: de Bijbel te bekijken, en belijden, en beleven.

Dat het keurslijf van condities voor doop en belijdenis, in Cloverdale-1983 door de Canadian Reformed Churches gekozen, voor mij onaanvaardbaar was, ligt voor de hand. Drie gelijkgezinde broeders en ik gingen dan ook in beroep bij de Synode van Burlington-1986 – en kregen natuurlijk geen voet aan de grond. „De broeders willen de belijdenis afschaffen!” werd ons in de schoenen geschoven.

De opzieners van mijn kerk, de Maranatha Church of Surrey B.C., kozen evenwel daarna onze zijde en richtten zich met een solied betoog tot de generale synode van Winnipeg, Man.-1989.

Het resultaat kan de lezer, die geen vreemdeling is in het Jerusalem van de gereformeerde kerkpolitiek, natuurlijk raden. Mijn consistorie legde zich daar bij neer. Waarop, noodgedwongen, mijn Vrouw en ik ons vrijmaakten.

Gewetensbinding

Een kort commentaar: hoe deze Canad. Ref. Churches ooit nog met enige andere kerk van calvinistische signatuur denken te kunnen samenleven, is mij een raadsel. De binnenverbanders – wellicht ook indachtig aan de bovenschriftuurlijke bindingen van 1943 – hebben, hoe dicht ze ook bij die grens begeren te leven, besloten de grens tussen Kerk en Secte niet over te steken. Met art. 7 NGB kunnen ze volhouden: nog formeel een achterdeurtje voor contact met de Presbyterianen van allerlei slag open te houden. Hier in Canada mogen hun zusterkerken bij verhalen over het verleden H.J. Schilder's 'Op de grens van kerk en secte' ter adstructie van de Vrijmaking aanhalen; maar dat ze die grens nu over zijn is duidelijk. De synodale binding van 1944 aan door theologen uitgedachte veronderstelde wedergeboorten en onsterfelijke zielen is m.i. *kinderspel*, vergeleken bij wat de Canad. kerken in 1983 hebben gedaan. Genoemde bindingen vallen immers onder het oordeel van art. 7 NGB „geen geschriften van mensen, hoe heilig de schrijvers ook geweest zijn”. Maar hier moet ik nu belijden, „dat de leer, samengevat in de Drie Formulieren, de ware en volledige leer der zaligheid is”.

Wacht even, zal iemand opmerken, geldt dat menselijk karakter ook niet voor het Apostolicum? Natuurlijk

doet het dat, maar geen mens kan de Schrift – al of niet in de grondtalen – van buiten kennen. Doch tot vandaag toe zijn allen, die zich met enig recht christenen noemen, het tenminste nog vrijwel eens over de duidelijke betekenis van de Twaalf Artikelen. (Vrijwel – want er zijn onder ons broeders, die bijvoorbeeld bedenkingen hebben over de manier, waarop de Heidelberger de Lutherse verklaring van het „neergedaald in de hel” omzeilt.)

'Geloven' wat de zes confessies zeggen? Geen bezwaar zo lang we dit, conform wat een ervan ons over alle mensenwerk en menselijk leren ons voorhoudt, met een korreltje zout mogen doen. Want geloven in God de Vader, de Almachtige, en in bijna alles wat in het Apostolicum volgt, is volstrekt en onvoorwaardelijk. Het geloven van wat volgens de vaders de Schrift verder leert, is een voor waar houden – onder het voorbehoud van Paulus' „door een spiegel, in raadselen”.

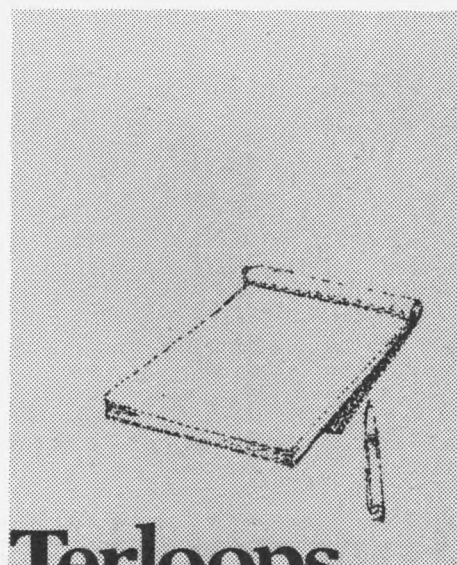
Om nu elk misverstand te voorkomen: volgens sommige ambtsdragers hier in Canada is iedereen, die de Drie Formulieren onbevooroordeeld leest, gedwongen de vlekkeloze Schriftuurlijke zuiverheid van deze geschriften te erkennen.

Ik deel die zekerheid niet, doch zal zulke broeders hierom niet kwaad aankijken. Wie ben ik, om eens anders knechten te oordelen? Of zij staan of vallen gaat hun eigen heer aan. Maar nu de Canadian Reformed Churches – als de enige Calvinistische denominatie in de hele wereld! – berouwvolle zondaars „die buiten zijn” alleen toestaan met hun leden de dood des Heeren te verkondigen: wanneer die zondaars verklaren en beloven te geloven wat die kerken, de Catechismus in de schaduw stellende, *denken dat God als een waar geloof eist...* dat gaat te ver.

U dankend voor de verleende plaatsruimte,

de Uwe in Christo,
Walter van der Kamp

Pitt Meadows, B.C. Canada.
4 Jan. 1990

Terloops

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Vanuit mijn hart

Enkele maanden geleden verscheen onder bovenstaande titel een gedichtenbundeltje van Aartje Nederveen te Hardinxveld-Giessendam. Het geheel werd een familie-aangelegenheid. Een neef, Gerard Stam, verzorgde de illustraties, terwijl een andere neef voor het drukken zorgde.

Als je vanuit je hart gaat praten of schrijven, kan er heel wat te voorschijn komen. Er is moed voor nodig om zó je gedachten op papier te zetten, want we laten een ander niet zo gemakkelijk in ons hart kijken. „Ik was een zondag in de kerk, maar U Heer vond ik niet.” Dat kan gebeuren en wie heeft zoiets nooit meegeemaakt?

Of dit:

„Ik zoek U Heer nog steeds
en kan U maar niet vinden,

...

Waar bent U dan?

Wat is er mis met mij?”

Je kunt in je leven gemakkelijk de weg eens kwijtraken. Is dat jouw schuld of de schuld van een ander? Zijn het de omstandigheden, die je aan het twijfelen brengen? Is het soms de schuld van God?

Ook die laatste vraag kan opkomen, ook al ben je er zeker van, dat God Zijn kinderen niet vergeet. En als je denkt, dat God even of langer weg is, bid dan maar:

„Doe Gij dan Heer mijzelf de ogen open,
want aan Uw hand kan ik pas veilig lopen.”

Het mooie van dit bundeltje is, dat duidelijk is, dat God er is en blijft en Zijn kinderen niet in de steek laat. „Heb jij dat ook dat grenzeloos verlangen,
naar iemand die je woordeloos begrijpt?
Dat je niets hoeft te zeggen, uit te leggen,

maar door één blik, het al begrepen lijkt?

Je wordt zo moe van vele loze woorden...

Toch is er één die zonder praten jou woordeloos begrijpen kan en wil. God zelf heeft toch zijn Geest in jou gegeven, Hij maakt het woordeloos verlangen stil."

Dat is het wonder van het geloof, de een beleeft het zus en de ander ervaart het zó. Er timmeren mensen aan de weg en er zijn mensen, die meestal in de huiskamer zitten. Het kán allemaal, maar:

„... er is ook geloof diep in je hart geborgen, waarmee je zo de stilte in kan gaan. Dan laat God al het hand'len in het midden en ziet alleen wat in het hart is aan."

Mensen kunnen zich opsluiten in hun ivoren toren. Dan is er geen liefhebben meer mogelijk. Maar velen weten gelukkig, heel diep in hun hart, „dat zonder lief te hebben ik niet leven kan..." Vanuit je hart kun je fijne dingen zeggen, zonder zoek naar woorden, spontaan en meestal duidelijk voor anderen.

Het kan soms donker zijn, maar er blijft altijd wel een lichtstraal. „Als je soms denkt dat alles is verloren, zingt plotseling een vogel in de nacht, wordt er in jou opnieuw Gods licht geboren, waarmee je dankbaar verder leven mag.

Die dankbaarheid doet je dan toch besluiten, om door te gaan en daar bij dag aan dag te vragen of God met je mee wil wand'len,

te danken omdat God dat licht je gaf. Want God gaf Jezus Christus ons tot voorbeeld, Hij is het licht voor ieder die gelooft. Al zal ons leven heel verschillend wezen, Zijn levenslicht wordt in ons niet gedooft."

Het boekje kan besteld worden bij Aartje Nederveen, Buitendams 163, 3371 BC Hardinxveld-Giessendam. De prijs is f 14,- en kan worden betaald op bankrekening 39.50.29.120 (Rabobank). Het giro-nummer van de bank is 97532. Het zal wel duidelijk zijn, dat ik dit bundeltje hartelijk aanbeveel. Niet alleen om de tekst, maar ook om de mooie tekeningen.

J.C. Schaeffer, Apeldoorn

Op weg naar 1992 (2)

Reaktie op een synodebesluit

De verschillen in het licht van de geschiedenis

De Chr. Geref. Kerken voeren de pretentie de wettige voortzetting te zijn van de kerken die voortgekomen zijn uit de Afscheiding van 1834. Zó willen ze in 1992 het honderdjarig vóórtbestaan als zelfstandige kerk-gemeenschap vieren. Ik gun hun dat feest van harte. Maar ik zou hen willen vragen om het dan ook werkelijk te doen in de geest van de Afscheiden Kerk van de vorige eeuw, m.n. ook in het omgaan met de verschillen in belijden, zoals die in het vorige artikel aan de orde waren. Immers, deze verschillen zijn er niet van vandaag of gisteren. Ook in de vorige eeuw werden er binnen de ene Afscheiden Kerk rondom de onderhavige vragen verschillende accenten gelegd. Ik denk aan de strijd tussen de zgn. Drentse richting, met haar woordvoerders ds. Joffers en ds F.A. Kok, en de zgn. Gelderse richting, waarvan Prof. Brummelkamp een vertegenwoordiger was.

Ds Joffers beschuldigde Brummelkamp c.s ervan, dat zij te ruim waren in het aanbod der genade en dat zij hun hoorders het geloof teveel opdrongen, zonder rekening te houden met hun onmacht tot geloven. Brummelkamp en zijn geestverwanten zouden teveel naar het Remonstrantisme overhellen.

In de jaren '50 van de vorige eeuw kwam het tot een fel conflict tussen beide stromingen. Op 10 okt. 1856 werd in 'De Bazuin', het blad waarvan Brummelkamp hoofdredakteur was, door zijn zwager ds. C.G. de Moen een artikel opgenomen van de schotse prediker Ebenezer Erskine. Daarin kwam o.a. de passage voor: „Het *ongeloof* en de vleeschelijke rede zijn gereed om te besluiten, omdat God door zijn Geest alles werken moet, wij daarom stil te zitten hebben en niets moeten doen; maar de Geest Gods, Wiens redenering ik verzekeer oneindig beter te wezen, Die redeneert op eene geheel andere wijze, Filipp. II:12, 13: Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven; want het is God, die in u werkt beide het willen en werken naar Zijn welbehagen." In een instemmend commentaar op dit artikel schreef De Moen: „Aan menig dienaar van het Evangelie, die aandringt op de noodzakelijkheid des geloofs, wordt somtijds toegevoegd: „Gij roept zondaars tot het geloof, en wel om met een verzekerd geloof te gelooven; maar waartoe is dat alles nodig? Het geloof is immers een gave Gods en het werk

van Zijnen Geest; wij hebben geen kracht om te kunnen gelooven, totdat God het geloof zelf in ons werkt; en daarom mocht al die moeite om ons tot het geloof te overreden, wel gespaard worden".

Ds De Moen preees Erskine om zijn strijd tegen deze lijdelijkheid. En hij klaagt: „Had ons land meer Erskine's, Nederland zou van het geloof der vaders zoo ver wellicht niet zijn afgeweken!" Deze waardering voor de prediker uit Schotland deelde De Moen met zijn zwager Brummelkamp, die – zoals gezegd – hoofdredakteur was van het blad 'De Bazuin' waarin De Moen dit alles schreef.

De Synode van 1857

Dit lokte een felle reaktie uit van vertegenwoordigers van de Drentse richting. Ds. Th. de With keurde in een ingezonden stuk in 'De Bazuin' de gedachten van De Moen radikaal af. Ds. F.A. Kok schreef hem een brief waarin hij hem beschuldigde van Remonstrantisme. Brummelkamp mengde zich in de discussie met een open brief aan het adres van Kok. Maar men kwam elkaar niet nader. Integendeel! Met name een man als ds Joffers voerde een ware hetze tegen Brummelkamp c.s. Het zou hem lief zijn als de Afscheiden Kerken hen kwijt zouden raken!

Het meningsverschil liep zo hoog op dat de Curatoren van de Theologische School te Kampen, waaraan Brummelkamp als Docent verbonden was, zich ermee gingen bemoeien. Ook zij waren van oordeel dat Brummelkamp in zijn publikaties in 'De Bazuin' buiten zijn boekje was gegaan. En ook al stelden ze vast, dat er tussen de docenten aan de School in het wezen der leer geen verschil bestond, men meende toch dat het denken van Brummelkamp schadelijke uitwerking had op sommige studenten. Men besloot daarom de zaak voor te leggen aan de Synode van 1857.

Volgens art. 96 van de Handelingen van deze Synode werd gevraagd: „... dat de Synode maatregelen moge nemen, om op kerkelijken grond en regt uit te werken, dat het twistgeschrijf over onderscheidene zienswijzen, en het aanranden van broeders in openbare bladen, zoo veel mogelijk worde tegengegaan, opdat de ergernissen, daardoor in en buiten de gemeente verwekt, worden weggenomen en geweerd; dat de Synode verklaare, dat het geleverde stuk van E. Erskine in 'De Bazuin'

No. 37, 1856 ... ongereformeerd zij". De Synode besloot de docenten van de School voor hun onderwijs een instructie te geven met o.a. de volgende bepalingen: „Dat tot regt verstand van geloof en bekeering niet alleen moet verkondigd worden, dat de mensch, die onder de prediking van het Evangelie leeft, uitwendig geroepen wordt, maar tevens, dat zij, die van den Vader uitverkoren, en met het bloed des Zoons gekocht zijn, door den Heiligen Geest inwendig en krachtig geroepen worden, terwijl aan deze inwendige roeping onfeilbaar de zaligheid verbonden is" en „Dat bij de verklaring van de leer des Doops moet worden aangetoond, dat de kinderen der gemeente als leden gedoopt moeten worden; maar gelijk niet allen Israël waren, die uit Israël waren, dat zoo ook onder de kinderen der geloovigen onbekeerden en verworpenen zijn."

Deze instructie moesten alle docenten ondertekenen. Hoewel Brummelkamp echt wel bedenkingen had tegen de wijze waarop gesproken werd over in- en uitwendige roeping, was hij toch daartoe bereid. Belangrijk was in elk geval dat deze Synode niemand veroordeelde wegens ontoelaatbare dwalingen. En ook ging men er niet toe over bepaalde interpretaties van de Belijdenis, zoals die van Joffers c.s., voor de enig juiste te verklaren. Noch naar de ene, noch naar de andere zijde werd uitgesproken, zoals de Chr. Geref. Synode van Groningen dat deed, „dat op een aantal wezenlijke punten geen recht gedaan wordt aan belangrijke zaken uit de belijdenis der kerken". Ds. De Moen kon dan ook verklaren, dat de Synode van Leiden, die hij zelf als lid bijwoonde, „in vrede haar werkzaamheden had volbracht" en dat ze zich op geen enkele wijze „van de belijdenisschriften en formulieren der kerk had losgerukt".

De Synode van 1866

De uitspraak van de Synode van 1857 was niet de laatste in deze materie. De discussies bleven voortduren. En daarmee ook de spanningen binnen de Chr. Afgescheidene Geref. Kerk, die dit met zich mee bracht. Van de Synoden die zich hiermee bezig moesten houden noem ik alleen nog die van Amsterdam van 1866.

Art. 1 van de agenda van deze vergadering luidde: „De Synode verklaart zich omtrent de leer en de bediening des H. Doops, opdat er een einde kome aan den strijd tusschen zijne ob- en subjectieve beteekenis en verzegeling." De afgevaardigden van Noord-Holland gaven toelichting op dit verzoek. Ze lazen daarbij Art. 35 NGB voor en spraken toen als wens uit, „dat ieder die over den Doop spreekt of schrijft,

zich houde aan de uitdrukkingen in de Formulieren onzer Kerk gebezigd."

Na uitvoerige discussies kregen de afgevaardigden twee voorstellen voorgelegd met de volgende inhoud:

„1. De synode acht dat onze vaderen in hunne Belijdenisschriften, door onze Kerk, als de voortzetting der Gereformeerde Kerk, voor de hare erkend, zich duidelijk over den Doop en zijne bediening aan de kinderen der geloovigen hebben uitgedrukt; waarom de Synode alle verklaring verwerpt, waardoor de duidelijke uitdrukking in onze Belijdenisschriften verduisterd of in bedenking zouden kunnen gebragt worden."

En: „2. De Synode geeft den ernstigen raad, dat in het spreken, of schrijven over de leer der Kerk, en in het bijzonder over de leer des Doops, gelet worde op de wijze, waarop de Belijdenisschriften de leer onzer Kerk uitdrukken, en dat elk zich zoveel mogelijk wachte voor het gebruik van andere uitdrukkingen, dan in de Belijdenisschriften onzer Kerk gebezigd worden, vooral met het oog op de verschillende opvatting van de beteekenis en verzegeling der Sacramenten."

In het eerste voorstel wordt dus het verzoek om een nadere verklaring van de leer van de Doop zonder meer afgewezen. De belijdenis spreekt voor zich. Een verklaring is niet nodig en kan alleen maar aanleiding geven tot misverstand en zo inzet zijn van onverkwikkelijke discussies.

Het tweede voorstel gaat wat concreter in op de discussies, die er al zijn. En dringend wordt gevraagd dat ieder zich daarbij zoveel mogelijk houdt aan de terminologie van de belijdenis. Wanneer men zich daarin wederzijds vinden kan, zou dat toch voldoende moeten zijn om binnen de Kerk in eendracht en vrede samen te leven, zij het dan met verschil in het leggen van accenten. Dit voorstel wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

Ik zou wensen, dat de Synode van Apeldoorn van 1992 zich in deze geest zou uitspreken. Dan staan de Chr. Geref. Kerken m.i. inderdaad in de lijn en de traditie van de Afgescheiden Kerk, waarvan zij zich de wettige voortzetting noemen. Naar mijn vaste overtuiging worden de accenten in het gesprek tussen hen en onze kerken niet wezenlijk anders gelegd dan in de vorige eeuw. Toen hebben diverse synodes uitgesproken, dat deze verschillen vielen binnen de grenzen van Schrift en Belijdenis. Ik hoop, dat nooit een Chr. Geref. Synode het aandurft om uit te spreken dat ze buiten deze grenzen vallen.

In de vorige eeuw is, zoals gezegd, gepleit om ons in deze zaken zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de taal van de belijdenis. Dat is ook wat wij vandaag willen! Waarom kan dat dan niet voldoende zijn? Waarom

moet ondanks de erkenning van de synode „dat de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van en begeren te leven naar de Gereformeerde belijdenis", toch het gesprek over deze zaken nog doorgaan?

Laat men ons goed begrijpen! Voortzetting van het gesprek hierover als zodanig wordt door ons niet afgewezen. Ik kan het van harte met Prof. Van 't Spijker eens zijn als hij in 'De Wekker' van 15 dec. '89 in zijn column 'Marginaal' opmerkt, dat de zaken waarover het gaat zo actueel zijn, dat ze verdienen onderwerp van gesprek te blijven. Maar waar ik moeite mee heb is, dat we het eerst tot haast in de punten en komma's met elkaar eens moeten zijn, voordat van Chr. Geref. zijde uitgesproken wordt, dat we daadwerkelijk één zijn in het Gereformeerde belijden. Is men zo niet enger dan onze voorouders in de vorige eeuw?

Te verwachten artikelen (o.a.):

C. Huizinga, 'Gereformeerd blijven'

Petra de Groot, 'Heel de wereld'

Prof. Ir. E. Stamhuis, 'Waarneming en werkelijkheid'

D.W.L. Milo, Nunspeet

Rijken en armen

In haar kerstrede zei onze Vorstin, dat een der belangrijkste factoren voor een duurzame vrede zou liggen in een betere verdeling van geld en goederen. „Wij weten dat de wereld nooit vrede zal kennen, als de grote problemen van honger en armoede niet worden opgelost”. En geen mens zou dat willen bestrijden – alleen: hoe bereiken we ooit die toestand?

De socialistische idee luidt: de armen moeten rijker en de rijken moeten armer worden. Maar hoe? Kunnen de armen rechten doen gelden zonder tot diefstal te vervallen? Hebben de rijken een plicht, om hun bezit weg te geven? Hebben rijken iets voor op armen – of hebben armen voorrechten boven rijken? Gods wet leert ons: we mogen de rijke niet voortrekken vanwege zijn rijkdom; we mogen de arme niet voortrekken vanwege zijn armoede. (Dat laatste is minder bekend, maar het staat evenzeer bij Mozes te lezen, Lev. 19:15.)

Die socialistische idee zou pas verwezenlijkt kunnen worden, wanneer de rijken algemeen hun rijkdom zouden willen delen met de armen. Vrijwillig uiteraard, want de *gedwongen* gelijkschakeling heeft – zo leert de wereldgeschiedenis – de tegenstelling tussen rijk en arm eerder vergroot dan verkleind; alleen lopen de grenzen wat anders.

Hoe zo'n egalisatie van geld en goederen zou moeten worden uitgevoerd, is een probleem op zichzelf. De armen zouden eerst hun armoede moeten bewijzen en dan in de rij gaan staan. Aan de rijkdom der rijken zou heel wat eerder een eind komen dan algemeen verhoopt en verwacht wordt. En daarna? Daarna zouden zij die door talenten, kennis, vaardigheid en werklust eenmaal rijk waren geworden... opnieuw tot rijkdom vervallen. Om van de armen te zwijgen. En we zouden van voren af moeten beginnen, zonder dat de vrede op aarde gekomen was.

Rijken der aarde

Het vorig jaar voer een jacht van 60 meter lengte een onzer havens binnen. De eigenaar was meer dan schatrijk. Hij had een complete bemanning in dienst, bezat luxueuse hutten met marmeren baden en bereisde de wereld zonder meer nut dan enig geld in omloop te brengen. Toch had hij in vroeger dagen wel eens op rijkdommen gelogeerd, daar hij als zakenman nimmer belasting-

aangiften deed; zijn argumentatie was wel geestig: „formulieren invullen had geen zin, want ik maakte toch alles op”. Pas toen hij de teugel had gevoeld, bouwde hij een ordelijk leven en een groot vermogen op. Sommige mensen hebben dat in zich; het juiste product op het juiste moment op de juiste markt brengen en dan is er geen houden aan!

In London woont een ongetrouwde jongeman, die hele winkelbuurten en hotelwijken in eigendom heeft. Hij mag wel erg pienter zijn om zijn eigen vermogen te kunnen schatten. Toch kunnen we er zeker van zijn, dat de fiscus hem nauwlettend in het oog houdt en op de hoogte is van de wijze waarop zo'n fortuin is verkregen of opgebouwd; en die ook zorgt dat de jongeman aanzienlijk bijdraagt aan de openbare middelen.

Nu ging het nog over rijken, wier politieke idealen onbekend blijven. Maar in Panama is onlangs jacht gemaakt op een der vorsten uit de drugs-wereld: een fabelachtig vermogend man. Toevallig was hij tevens president van zijn staat en dat kan dienstig tot zijn handel zijn geweest. Zijn 'staat' heet overigens een republiek te zijn, en republiek betekent *res publica*, algemeen belang. Waaruit blijkt dat zelfs de voorman van een republiek eigen belang kan stellen boven het algemeen belang.

En Panama was het enige voorbeeld niet. Bij de politieke omwentelingen in Oost-Europa kwamen vergelijkbare schandalen boven water. In het arme Oost-Duitsland hadden leden van de regentenclub zich onmatig bevoorrecht ten koste van het uitgemergeld volk – en dat onder de fraaiste socialistische leuzen. Complete lijfwachten en gruwelorganisatie zorgden voor hun veiligheid en pas toen de druk op de ketel te hoog werd, kwam alle onheil aan het licht. Evenzo in het arme Roemenië. Een president die een torenhoog paleis bewoonde, zich de nationale kunstschatten had toegeëigend, zich omgaf door een lijfwacht van 70.000 getrainde commando's plus een onderaardse stad, een systeem, gebaseerd op eigen veiligheid en rijkdom, gevoed door wantrouwen en tijdige rouleringen... en een Zwitsers banksaldo van een miljard dollar naar verluidt. Op die manier brengt het socialisme ons niet verder naar de vrede.

Rijke vorsten

Presidenten, die als arme jongens zijn begonnen en in hun functie ver-

mogens opbouwen, zijn natuurlijk verdacht. Vermoedelijk terecht. Maar onder de rijken der aarde bevinden zich ook enkele onverdachte vorsten, die – hoewel wonend in glazen huizen – bijna onmetelijk rijk zijn. Onder de tien rijkste behoren ook de Britse en Nederlandse vorstinnen, wanneer we de media mogen geloven. Van beide koninginnen zal geen goed mens kwaad spreken.

Wanneer we met ons eigen vorstenhuis beginnen, moeten we bedenken, dat het Huis van Oranje ongehoorlijk tot het bestaan en de welvaart van ons land heeft bijgedragen. Met name Koning Willem I heeft met zijn vele initiatieven een basis gelegd onder ons nationaal vermogen. De Nederlandse Handelmaatschappij, wier bankiersafdeling zich in de Algemene Bank Nederland voortzet, is een van zijn grote projecten geweest. Als hij daar zelf mede de vruchten van plukte, kan niemand hem iets verwijten. En als het vorstenhuis mede van 's lands voormalige koloniën heeft geprofi-teerd is dat geen schande; waar ons land onder dit vorstenhuis tot de best geregeerde koloniale mogendheden ter wereld behoorde.

Wat het Britse vorstenhuis betreft geldt min of meer hetzelfde. Groot-Brittannië is rijk aan intellect, werkracht, delfstoffen; het was zeer rijk aan koloniën. Bovendien was het Britse vorstenhuis vermoedelijk erfgenaam van de Russische csarenvermogens, die met de Russische revolutie van 1916 vrijkwamen; aan dat laatste vermogen hangen waarschijnlijk enige twijfels.

Wat deed Jozef in Egypte?

De Bijbel geeft een voorbeeld van knap economisch inzicht, dat een vorst tot grenzeloze rijkdom bracht. Met Goddelijke voorwetenschap en wat hoofdrekken bracht Jozef zijn farao tot universeel eigenaar van alle Egyptische landbouwgronden en alle vee, en bovendien heer van alle Egyptische onderdanen, die tot lijfeigenschap vervielen. Maar de Bijbel zegt geen woord kwaad van Jozef's optreden – eigenlijk alleen goed. Dat geeft te denken, wanneer we grote vermogens tegenkomen, waarmee niet geknoeid is.

En wat deed de Sjah van Perzië?

Deze schatrijke Oosterse vorst bezat praktisch alle cultuurgrond van zijn land. Maar hij verstond zijn tijd en hield van zijn volk. In zijn 'witte revo-

lutie' van 1963 zette hij al zijn landbouwers op hun eigen stuk grond en liet heel het volk delen in het nationaal vermogen. Hij at er geen boterham minder om. Toch heeft hij zijn einde in ballingschap moeten vinden, want ondank is 's werelds loon.

Ingaan in het koninkrijk

De Heiland zei dat het moeilijk is voor een rijke, om Gods koninkrijk in te gaan. Daarmee veroordeelde Hij de rijkdom niet, maar de *verafgoding* van die rijkdom. Hij zelf, Godzelf, immers maakt de rijken en de armen. Iemand kan zo aan zijn rijkdom hechten, dat hij alle belangrijker dingen – met name de eeuwige – uit het oog verliest. Zoals andere mensen zich zo aan hun armoede hechten, dat ze niet meer voor betere dingen openstaan: hun rechtseisen maken hen ongelukkig. Agur, de zoon van Jake, bad daarom: geef mij armoede noch rijkdom. In beide zag hij de grote gevaren die zij meebrengen. Voor ons allen geldt: wat doe we met de middelen, die de Heere ons toevertrouwt?

In een straat kan een gezin wonen, dat duizenden guldens per jaar investeert in kerk, diaconie, zending en naastenliefde. In diezelfde straat zullen dan ook 50 gezinnen wonen, die aan deze dingen geen cent uitgeven; die alleen zitten met de problemen van Wim Kan: hoe vermager ik? en waar laat ik m'n auto?

Hierin heeft onze koningin gelijk: de ruimbedeelden moeten solidair zijn met de minderbedeelden. Maar dat hiermee de vrede op aarde gegarandeerd wordt, is niet zeker. Want indien de vrede op aarde gekocht kon worden door middel van een (zeer tijdelijke en daarom herhaalbare) financiële egalitatie, zou Jezus Christus vergeefs op aarde zijn gekomen.

Bij Hem gaat de vrede voorop en is de naastenliefde het gevolg.

Verschenen overdrukken van D. W. L. Milo:

'HENOCH, een verloren bijbelboek?'

f 7,50 franco.

Nog enkele exx. van 'Claudia en Pudens', f 6,-, maar 'Stonden Zijn voeten' is uitverkocht.

Bestellen op postgiro 575663 ten name van G. de Kruijff, Zeist.

H. Algra, Den Helder

Nadenken over opvoeding

In de evangelische kerken besteedt men veel aandacht aan het kind- en jeugdwerk. Men heeft zich echter weinig bezig gehouden met de opvoedkundige uitgangspunten van dit werk. Aldus drs. H. Geleynse in 'Soteria', een tijdschrift voor evangelische theologische bezinning¹.

Is bezinning nodig?

Is het nadenken over de opvoedkundige achtergrond van de geloofsopvoeding in evangelische kring eigenlijk wel nodig? Veel evangelische gemeenten maken een flinke groei door. Jongerendagen trekken duizenden bezoekers. Er is veel materiaal voor bv. kinderclubs. De wijze waarop men in deze kring met opvoeding bezig is slaat kennelijk aan. Geleynse, zelf actief betrokken bij een evangelische gemeente, is van mening dat fundamentele doordienking wél nodig is. Hij noemt in dit verband het onderzoek dat op het gereformeerde erf door Sturm is verricht². Een soortgelijk onderzoek acht hij ook voor de evangelische kerken van belang als bezinning op de vaak 'moralistisch getinte opvoedingsstijl' in deze kring.

Bekering

Geleynse maakt in zijn artikel gebruik van de studie van Fowler³. Deze onderzoeker beschrijft een aantal stappen waarin het geloof zich ontwikkelt. Mede op grond van de uitkomsten zet Geleynse vraagtekens bij de nadruk op de bekering in het kinderevangelisatiewerk. Op te jonge leeftijd wordt van kinderen verwacht dat zij 'hun hartje aan de Heer geven'. Jonge kinderen zijn ontroerend in hun eenvoudige en oprechte geloof. Dat geloof vormt een basis voor de verdere geloofsontwikkeling. Goed kinderwerk is in een gemeente dan ook belangrijk. Daarin kunnen de reformatorische kerken nog heel wat van de evangelische gemeenten leren. Tegelijkertijd kunnen we lezing trekken uit de waarschuwing die Geleynse plaatst. Kinderen groeien op in een onkerkelijke samenleving die zijn sporen in ieder gezin nalaat. Dit is van invloed op de vragen waar ze mee bezig zijn en het beïnvloedt ook hun ontwikkeling. Hebben we voldoende oog voor deze situatie? Om een voorbeeld te noemen: wanneer iemand vroeger op 18-jarige leeftijd belijdenis van zijn geloof aflegde, betekende dat meestal dat hij zijn verdere leven lid van de kerk bleef. In onze tijd kunnen we daar niet meer van uit gaan. De invloed

van de samenleving is zo complex dat het denken van jongeren ook ná de tienerleeftijd nog vaak ingrijpend verandert. Catechese of bijbelstudie voor jongvolwassenen (in welke vorm dan ook) lijkt steeds meer noodzakelijk te worden.

Onderzoek

Na deze aanzet geeft Geleynse een overzicht van studies die zijn gedaan naar de geloofsoverdracht bij kinderen en jongeren. In vogelvlucht behandelt hij de visie van mensen als Andree, Wigmans, Van Driel en Kole, Richards en Ter Horst. Opvallend is dat juist in de afgelopen 5 jaar veel publikaties zijn verschenen. Voor 1985 was godsdienstpedagogisch materiaal schaars. Wat er aan materiaal voorhanden was richtte zich op godsdienst-onderwijs en catechese.

Ruimte of aanpassing?

Hoe kan de christelijke gemeente bijdragen aan de groei in het geloof van jongeren? Geleynse noemt een aantal criteria, die ontleend werden aan het onderzoek van Van Driel en Kole (binnen de rechterflank van de reformatorische gezindte⁴). Zij gaan uit van een 'omslag in de cultuur'. De cultuur waar jongeren in opgroeien is niet meer de cultuur waar hun ouders in opgroeiden. Daarom zal de christelijke gemeente ruimte moeten bieden aan jongeren om ervaringen op te doen en vragen te stellen (in plaats van iedere vraag direkt af te wijzen). In navolging van Ter Horst⁵ is de auteur beducht voor een aanpassingspedagogiek, waarbij kinderen precies in de voetstappen van de opvoeders verder moeten gaan, zonder enige ruimte te krijgen om zelf ervaringen op te doen. Opvallend (en m.i. niet juist) is dat Geleynse om deze (pedagogische) redenen evangelische ouders vaak het advies geeft hun kinderen niet naar een reformatorische school te sturen.

Dialogo en voorbeeld

Naast dit Nederlandse onderzoek vat Geleynse ook een aantal gegevens van Richards samen. Om twee elementen te noemen: geloof ontwikkelt zich het beste wanneer er sprake is van een warme, open gemeenschap. Binnen die gemeenschap moeten jongeren 'voorbeelden' kunnen ontmoeten die hun nieuwsgierigheid naar de betekenis van het geloof prikkelen.

Het voorgaande is ook voor onze kerken van belang. Het komt wel voor dat jongeren die kritische vragen stellen met harde bewoordingen terecht worden gewezen. Op die manier is er allerm minst sprake van een warme, open gemeenschap en fungeren we voor jongeren zeker niet als 'voorbeeld'. Met die houding wordt zelfs precies het omgekeerde bereikt: de communicatie wordt verbroken. We zullen moeten luisteren én onze principes niet mogen verloochenen.

Daarnaast is het belangrijk dat we inzien dat geloofsopvoeding niet los staat van de rest van de opvoeding. De manier waarop ouders met hun kinderen omgaan is van invloed op het beeld dat het kind van God ontwikkelt. Geleynse geeft in dit verband de volgende raadgeving: „Laat ouders zich eerst maar bezinnen op de gewone huis-tuin-en-keuken-omgang met kinderen, voordat het gaat om het gesprek over het Woord”.

Overeenkomsten

Het spanningsveld dat Geleynse in evangelische kring signaleert is ook voor de reformatorische kerken van toepassing. Aan de ene kant hebben kinderen een duidelijk wereldbeeld nodig. Daarom is een vrijblijvende opvoeding geen christelijke opvoeding. Aan de andere kant moeten ze 'zelfstandig' leren geloven. Het opgroeien in een plaats waar kerk en samenleving grotendeels samenvallen heeft veel voordelen. Het kan ook een nadeel hebben: wanneer een keuze slechts wordt gemaakt op basis van datgene wat in die plaats 'normaal' wordt gevonden. Om standpunten in een andere omgeving vast te kunnen houden is een zelfstandige keuze noodzakelijk. Van Driel en Kole signaleerden in reformatorische kring onvoldoende aandacht voor dat zelfstandig leren geloven. In een bespreking van hun boek gaf Van der Leer aan dat dezelfde problemen ook in evangelische kring leven⁶. Wanneer jongeren niet hebben geleerd om in de groep tot persoonlijke keuzen te komen laten ze buiten de groep het geloof gemakkelijk los.

In zijn artikel biedt Geleynse aanknopingspunten voor een bezinning op christelijke opvoeding in deze tijd. Hoewel zijn bijdrage zich vooral tot de evangelische christenen richt is deze goed bruikbaar voor leden van onze kerken die wat meer theoretisch willen nadenken over opvoeding. Reformatorische en evangelische kerken staan voor dezelfde opdracht. Maar ze mogen ook leven uit het vertrouwen dat ze dat opvoeden niet alleen behoeven te doen.

Noten

1 Drs. H. Geleynse: geloofsopvoeding, geloven we het wel? In: 'Soteria', kwartaalschrift voor evangelische theologische bezinning, 6e jaargang nummer 3, september 1989. Losse nummers zijn verkrijgbaar door storting van f 9,-

op Postbank 5702031 of Rabobank 35.93.67.003 t.n.v. Merweboek, Sliedrecht.

2 Opbouw, 26 mei 1989

3 Opbouw, 30 september 1988

4 Opbouw, 6 mei 1988

5 Opbouw, 5 januari 1990

6 Soteria, juni 1988

Margreet Maljers-Kroes, Alkmaar

Tussen kerk en keuken

Avonddiensten

In het kader van de gebedsweek voor de 'Eenheid van de Kerk', ging ik vorige week dinsdag 's avonds naar de kerk. De dienst begon om zeven uur. M'n handen waren nog vochtig van het afwaswater, toen Janneke riep dat de klok begon te slaan en dat we moesten hollen om voor de zevende slag binnen te zijn. Het heeft z'n voordelen om vlak bij de kerk te wonen. We zaten hijgend, maar op tijd, op onze plaatsen toen de dienst begon.

Voorzichtig uitgedrukt, kregen we niet de idee dat de verdeeldheid van de kerken een zaak is die ons wakker houdt. Of misschien is het onwennigheid om door de week naar de Kerk te gaan, die de mensen thuis deed blijven.

De Kerkeraad was ten opzichte van de 'gemene leden' rijk vertegenwoordigd. Laat ik er aan toevoegen dat het te betwijfelen valt, of Janneke en ik er wél waren geweest als we verderweg hadden gewoond. Van de gecombineerde Hervormd-Gereformeerde gemeente waren wat stamgasten aanwezig, zodat we maar met een handjevol gemeentelieden baden voor de eenheid van de Kerk. Het is dat we opgevoed zijn met de wetenschap dat aantallen er voor de Here niet toe doen, want anders zou je zeggen dat zo'n plukje bidders geen overdonderende indruk maakt.

Nu zult u misschien denken, dat ik aan die dienst negatieve gevoelens heb overgehouden? Het tegendeel is waar.

Ik voel me zeer verbonden met de broeders en zusters van onze eigen, en van de andere gemeente.

Het fluiten van de wind door de bomen en de spetterende regendruppels op het raam versterkte het saamhorigheidsgevoel extra. (Zo werkt dat nu eenmaal.)

De gebedsdienst was precies het soort dienst, waar ik veel van houd: Een paar schriftlezingen, een korte overdenking waarbij ik zelfs de kans niet kreeg, om met mijn gedachten af te dwalen. Een paar mooie liederen en psalmen, en er werd prachtig

op het orgel gespeeld. Wat wil een mens nog meer.

Twee stoelen van ons vandaan, zat een mevrouw, die ik dikwijls tref op het kerkepad. Wij gaan van negen tot tien naar de Kerk en zij van half elf tot twaalf. Op zo'n manier houd je de lofzang ook gaande.

Wij groeten elkaar altijd bij de open kerkdeur. Verder ontmoeten wij elkaar dikwijls op de woensdagochtend-markt.

Toen we die avond uitgezongen waren en nog wat napraatten, zei ze glimlachend: „Dat is weer eens wat anders dan bij de kaasboer hé?” Nu hebben we bij boter, kaas en eieren ook altijd gesprekstof. Meestal over stoffelijke dingen, dus ik knikte instemmend.

Die avond was ik vaag jaloers op de R.K. broeders en zusters, die door de week vaker de gelegenheid hebben om even naar de kerk te gaan. Toen ik het van de week daarover had met iemand die Rooms-Katholiek is en een kloosterachtergrond heeft, vertelde hij me het één en ander over de volgorde van de dagelijkse gebeden. Ik raak daarmee altijd in de war en denk steevast dat de Laudens voor de Metten komen in plaats van omgekeerd. Hij keek toegeeflijk en vertelde me de volgende (door hemzelf meege-maakte) gebeurtenis:

Met de Completen, het avondgebed, eindigden de monniken hun dag. Daarna gingen ze nog wat studeren of besteedden hun tijd op een andere manier.

Het avondgebed begon met de woorden: „Broeders – weest waakzaam –, want de Duivel gaat rond als een brullende leeuw”.

De broeder die aan de beurt was om het avondgebed uit te spreken, was wat verstrooid en sprak devoot de volgende woorden: „Broeders – weest waakzaam –, want de Duivel gaat rond als een lillende breeuw”. De hele broedergemeenschap ging snikkend van het lachen zijns weegs.

Nog weken daarna moesten ze strak op hun handen kijken om niet te grinniken bij het avondgebed.

D. Holwerda, Zuidhorn

Punten en komma's (4)

Verraderlijke woordjes

Wij blijven nog even in Joh. 17. In het vorige artikel heb ik al opmerkelijk gemaakt op het feit dat het voegwoord 'hina' in 't bijzonder bij Johannes nogal eens verkeerd is vertaald. Het Grieks kent nog een verraderlijk woordje, dat in de nederlandse weergaven van het griekse NT de nodige ongelukken heeft veroorzaakt. Dat is het voegwoord 'hoti'. Dit kan zowel 'dat' als 'omdat' betekenen. Het kan dus een afhankelijke oordeelszin inleiden, b.v. „Ik denk, *dat* hij er geen verstand van heeft”, maar ook een redengevende bijzin, b.v. „Hem behoefte je niet te vragen, *omdat* hij er geen verstand van heeft”. (In dit laatste geval kan men natuurlijk ook vertalen: „... want hij heeft er geen verstand van”.)

Johannes 17, 7/8

Een van de gevallen nu waarin er met zo'n 'hoti' iets mis is gegaan naar mijn idee, is Joh. 17, 7/8. De NBG-vertaling ervan luidt: „Nu weten zij, dat al wat Gij Mij gegeven hebt, van U komt, want de woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven en zij hebben ze aangenomen en in waarheid erkend, dat Ik van U ben uitgegaan, en zij hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt”. Zowel het 'dat' in v. 7 als het 'want' waarmee v. 8 begint, is een vertaling van 'hoti'.

„Al wat Gij Mij gegeven hebt”

Bekijken we deze tekst nader, dan is de eerste vraag: wat bedoelt Jezus met de woorden „al wat Gij Mij gegeven hebt”? Dezelfde uitdrukking – maar dan in het enkelvoud – komen we vaker tegen in Johannes, zo b.v. in ditzelfde hoofdstuk in v. 2, en nogmaals in v. 22; eveneens in 6, 37 en 39. Wat hier in het onzijdig is aangeduid is dezelfde groep mensen over wie Jezus in v. 6 van hfdst. 17 in het manlijk spreekt: „de mensen die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt”. Het zijn m.a.w. zijn leerlingen. Dat Jezus hen als een onzijdig 'iets' benoemt, en dan doorgaans in het enkelvoud, zal zijn om te laten uitkomen, dat zijn leerlingen, hoezeer verschillende personen, toch samen één grootheid vormen, één groep. Als we voor de duidelijkheid het even met een wat platte uitdrukking mogen weergeven, zouden we kunnen vertalen: het hele stel dat U Mij gegeven hebt. Dat hier in v. 7 mensen, en geen dingen, bedoeld zijn, wordt overi-

gens duidelijk uit het feit dat er in het Grieks 'komen' staat, niet 'komt'¹. Hadden we hier werkelijk met dingen te maken, dan zouden we de werkwoordsvorm in het enkelvoud mogen verwachten.

De zin van de NBG-vertaling

Als dus de NBG-weergave van deze tekst juist is, zou hier staan: de leerlingen van Jezus weten nu, dat zij bij God vandaan komen, omdat Jezus hun de woorden had gegeven, die God Hem gegeven had... enz. Ik vraag mij af: geeft dat een goede zin? Is dat nu naar de beschrijving van Johannes het doel van Jezus' onderricht aan zijn leerlingen geweest, dat Hij dan 'nu' bereikt heeft: dat ze zouden beseffen „wij komen bij God vandaan”? Dat lijkt mij apocrief.

Tussengeschoven zinnen

Nu heb ik enige tijd geleden² er al eens opmerkzaam op gemaakt, dat o.a. Johannes wel eens een zinnetje ergens tussenin schuift; dat we over zo'n tussenzin moeten heenstappen, om wat erop volgt met wat eraan voorafgaat te verbinden. In zo'n geval kan men de tussengeschoven zin duidelijkheidshalve vaak maar het best tussen gedachtestreepjes zetten³. Als voorbeeld noemde ik 11, 15 „Ik ben blij – opdat gij gelooft – dat Ik daar niet was”. De verbinding van „dat Ik daar niet was” aan het vlak daaraan voorafgaande 'geloof' geeft hier geen goede zin. „Dat Ik daar niet was” hangt af van „Ik ben blij”. Wel, ik denk, dat we hier weer met zo'n geval te maken hebben. Wij zullen – in tegenstelling tot wat de NBG doet – het eerste 'hoti' als 'omdat' moeten opvatten, en het tweede als 'dat'. Dan krijgen we dus dit: „Nu hebben zij door – omdat heel die groep mensen die U Mij gegeven hebt bij U vandaan komen⁴ – dat Ik de woorden die U Mij gegeven had, hun heb gegeven; en zij hebben ze aangenomen... enz.”

De juiste intonatie

De leerlingen zijn er dus achter, dat Jezus hun de woorden gegeven heeft die God Hem gegeven had. Die laatste zin zullen we met de juiste intonatie moeten lezen. (Dat is een probleem apart, de zinsintonatie, waarop ik nu expres niet verder inga.) De vraag is voor de discipelen niet geweest „Wat heeft Jezus eigenlijk

gedaan met de woorden die God Hem gegeven had?” en ze zijn er niet achter gekomen: „Die heeft Hij ons gegeven”. Nee, de vraag is voor hen geweest: „Waar heeft Jezus die woorden vandaan die Hij ons geeft?” en ze hebben ingezien: „Die had God Hem gegeven”.

M.a.w. het inzicht van de discipelen waarvan Jezus hier spreekt, heeft niet betrekking op Jezus' *geven*, maar op de *herkomst* van de door Hem hun gegeven woorden.

Het vervolg van v. 8

Dat we zo op het goede spoor zitten, wordt m.i. bevestigd door wat erin v. 8 nog volgt: „en (zij hebben) in waarheid erkend, dat *Ik van U ben uitgegaan*, en zij hebben geloofd, dat *Gij Mij gezonden hebt*”. De leerlingen hebben beseft: *de woorden die Jezus spreekt komen bij God vandaan*; en daaruit hebben ze geconcludeerd: *Jezus komt bij God vandaan*; het is *God die Hem gestuurd heeft*. De herkenning van zijn woorden als woorden van God heeft hen ertoe gebracht Hem te erkennen als gezant van God.

De oorzaak van de herkenning

Hoe komt het nu, dat de leerlingen Jezus' woorden als woorden van God hebben onderkend? Omdat, zo zegt Jezus, die hele groep discipelen „bij U vandaan is”. Zij zijn, zo zegt Jezus in 6, 45, „bij God in de leer geweest”. En Hij vervolgt daar: „Ieder die het van den Vader gehoord en geleerd heeft komt bij Mij”. Zakelijk hetzelfde zegt Jezus in 8, 47: „Wie uit God is hoort de woorden van God”; en Hij voegt er tegen de ongelovige Joden aan toe: „Daarom hoort gij niet, omdat gij uit God niet zijt”. Wat Jezus Nicodemus en zijn mede-Farizeeërs toevoegt komt op hetzelfde neer: „Daar moet je niet zo vreemd van staan te kijken, dat Ik tegen je zei: 'jullie moeten opnieuw (of: van bovenaf) geboren worden'. De Geest laat zijn adem gaan waar Hij maar wil; en je hoort (nu in wat Ik zeg) zijn stem, maar kunt Hem niet thuisbrengen. Zo is het wel gesteld met ieder die uit den Geest geboren is”. Jezus bedoelt: jullie, Farizeeërs, herkennen in mijn spreken niet de stem van Gods Geest. Dat zou wel het geval zijn, als je uit God geboren was. Vind je het dan zo vreemd, dat Ik constateerde: jullie moeten nog uit God geboren worden?⁵ De Farizeeërs wanen zich discipelen van Mozes, en zeggen: „Wij weten dat God tot Mozes gesproken heeft,

maar dezen Jezus kunnen wij niet thuisbrengen" (9, 28.29). Jezus echter zegt: „Als jullie Mozes geloofden, zouden jullie ook Mij geloven, want hij heeft over Mij geschreven. Maar als jullie zijn geschriften niet geloven, hoe zullen jullie dan mijn woorden geloven?" (5, 46.47). Dezelfde God die 'in het laatst der dagen' spreekt door den Zoon, heeft eertijds vele malen en op velerlei wijzen door de profeten (Mozes, Samuel, Jesaja en wie er verder maar zijn) gesproken (Hebr. 1, 1). Daarom was Jezus' boodschap herkenbaar als boodschap van God voor allen die 'bij God in de leer' waren geweest, die het onderwijs van Mozes en de profeten ter harte hadden genomen. Zo kan Filippus al dadelijk na zijn eerste ontmoeting met Jezus tegen Nathanael zeggen: „Den man over wien Mozes in de wet schreef en de profeten, hebben wij gevonden: Jezus...!" Met deze groep, bij wie Gods oudtestamentisch onderricht is aangeslagen, kan God verder. Deze groep vertrouwt Hij toe aan zijn Zoon voor 'hoger' onderwijs⁶.

Terug naar v. 22

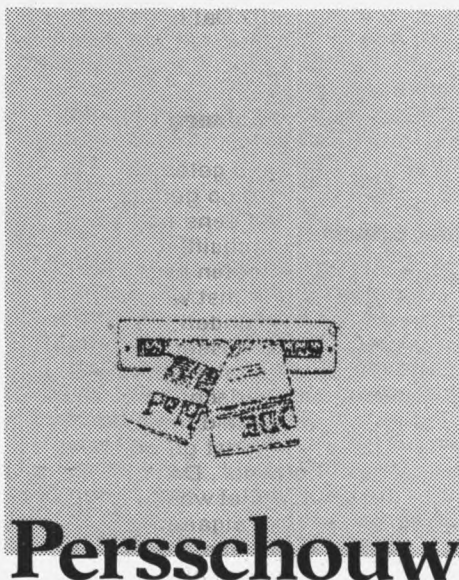
Wat ik daareven zei over de juiste zinsintonatie geeft mij aanleiding nog even terug te komen op één punt uit mijn vorige artikel. De zin „dat Ik hun de heerlijkheid heb gegeven die Gij Mij gegeven had" (IBe) correspondeert, wat de bouw betreft, precies op het begin van v. 8 „dat Ik hun de woorden heb gegeven die Gij Mij gegeven had". En ik denk, dat wij dat zinnetje uit v. 22 ook weer met dezelfde intonatie moeten lezen als dit zinnetje uit v. 8. De vraag is voor de wereld (d.i. voor de ongelovige Joden) niet: „Wat heeft Jezus met die 'macht' gedaan, die Hij van zijn Vader gekregen had?", waarop zij dan als antwoord vinden: „Die heeft Hij aan zijn discipelen gegeven". Nee, wat ze zich afvroegen was: „Waar had Jezus die macht vandaan die Hij aan zijn discipelen door gaf?". En het antwoord moet luiden: „Die had God Hem gegeven". Evenals in v. 8 pleit ook hier weer de nevenschikking met de zin „dat U Mij gezonden hebt" voor deze uitleg. Maar verder wordt dit proces van bekering van de wereld, waarom Jezus hier bidt, ons aanschouwelijk gemaakt in de Handelingen der apostelen. (Er zijn in dit boek veel meer frappante concretisering te vinden van wat Jezus bij Johannes belooft of van zijn Vader vraagt.) In Hand. 4 zien de joodse leiders in de genezing van een lamme de macht ('doxa') van de discipelen: ze kunnen er niet omheen (14b). Dan vragen ze zich verbaasd af: „Hoe komen zulke eenvoudige mensen zonder opleiding aan die macht" (v. 13; men lette op de overeenstemming in

bewoordingen met Joh. 7, 15! (De geschiedenis herhaalt zich!). Om dan tot de ontdekking te komen: Hé, dat zijn de volgelingen van Jezus! Waar dus hun macht vandaan komt? Niet uit onszelf, zegt Petrus; nee, „God heeft zijn knecht Jezus heerlijk" (3, 12.13). Onze 'doxa' (heerlijkheid, macht) komt via Jezus van God⁸.

Noten

- 1 Eigenlijk staat er 'zijn': „bij U vandaan zijn". Maar men mag dat natuurlijk gerust weergeven met 'komen'.
- 2 Opbouw XXXIII 231 middenkolom.
- 3 Vandaar dat ik nu zo'n geval bespreek in

- deze reeks over leestekens. (In die brede zin moet U nl. de titel 'Punten en komma's' verstaan, zoals U al begrepen zult hebben.)
- 4 Ik laat bij het enkelvoudig onderwerp 'groep' toch maar de werkwoordsvorm 'komen' in het meervoud staan, zoals ook het Grieks doet. Men voelt daaruit, dat het in de eenheid van het geheel gaat om een veelheid van personen.
 - 5 Joh. 3, 7.8. Over de exegese van deze tekst zie Opbouw VI 156.
 - 6 Zoals ik al eens liet doorschemeren, vrees ik, dat de gereformeerde theologie is ontspoord, toen zij het begrip „door den Vader gegeven" herleidde op een voortijdelijke verkiezing. Zie Opbouw IX 263, kolommen 2 en 3.
 - 7 Voor 'doxa' in de betekenis 'macht' zie Opbouw XXXII 254 sub 6.
 - 8 Dat in de verzen 20-23 van Joh. 17 het sub IBe op het 'geven van heerlijkheid' corresponderende 'lieffhebben' verlenen van macht impliceert, blijkt uit 3, 35.

Kinderdoop en herdoop...?

Ds. J.C. Janse, emeritus-predikant te Ermelo, geeft in de KERKBODE VAN NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN één en ander weer uit een artikel, dat hij las in het Tijdschrift 'In die Skriflig' van de Gereformeerde Theologische Vereniging in Potchefstroom, dat een speciaal nummer wijdde aan het onderwerp van de Doop. Aan het slot schrijft hij:

„Kort en krachtig is de beoordeling – de moeite waard om te onthouden: **Beoordeling**
Herdoop is ONschriftuurlijk. Nergens in de Bijbel is er een voorbeeld van iemand die reeds de ware christelijke doop ontvangen heeft en die overgedoopt is.
Herdoop is ONgehoord. In de vroegere kerkgeschiedenis zijn mensen die al gedoopt waren, niet overgedoopt.
Herdoop is ONbevredigend. Deze biedt geen grotere geloofs zekerheid.

De rijke beloften van de kinderdoop bieden reeds genoegzame troost en zekerheid.

Herdoop is ONnodig. De kracht van de doop ligt niet in de herhaling van de doop, maar in de beloften van de doop. En het GELOOF aan de beloften is onverliesbaar.

Herdoop is ONlogisch. Terwijl de herdoop met bewijzen komt hoe trouw en gehoorzaam-gelovig iemand is door zich te laten overdopen, zegt de daad eigenlijk: „Ik bewijs hoe ontrouw ik aan mijn eerste doop ben en hoe ONGELOVIG ik de beloften van de God van mijn doop bejegen."

Herdoop is ONaanvaardbaar. Het tast de heiligheid aan van de sacramenten als Goddelijke instelling en trekt a.h.w. een streep door Gods verbondsbeloften aan de kinderen van de gelovigen, alsof ze nooit gegeven waren. Dit is krachtige taal en een Schriftuurlijk geluid."

Het is goed om van deze opmerkingen kennis te nemen in een tijd waarin allerlei Pinkstergroeperingen zich breed maken en een sterke aantrekkingskracht op onze jongeren uitoefenen. Het rijke genadeverbond, dat God met ons gesloten heeft, omvat van meet af ook de kinderen der gemeente. De wereld en de duivel en de zonde hebben geen recht op ons hoewel zij steeds weer een aanval op ons doen om ons van God af te troggelen. God alleen heeft recht op ons. Hij roept ons op tot zijn dienst. Zo is de doop een teken van Gods trouw! In de vallende waterdruppels glinstert Gods oneindige liefde voor een verloren mensenkind. Kan het rijker? Gods begin met mij bepaalt mijn levensloop en levenseinde! Dat laten wij ons door niemand ontfutselen!

Enschede

O. Mooiweer

Ds. C.G. Geluk van de Hervormd-gereformeerde Jeugdbond schreef in 'De Waarheidsvriend' met het oog op de jongeren een artikel onder de titel: *HOE JAGEN WE DE JONGEREN DE KERK UIT?*, dat onze hartelijke instemming heeft. We nemen het slot van dit stuk hierbij over:

Een aantal antwoorden

Ik wil nu een aantal antwoorden proberen te formuleren op de vraag die ons in dit artikel bezighoudt (hoewel het ons – en dat is wel duidelijk – juist gaat om precies het tegenovergestelde van wat de vraag verwoordt).

Een uitwerking laat ik achterwege. Wellicht dat u als oudere en ambtsdrager daar voor uzelf (voor zover het u aangaat) – misschien ook gezamenlijk – eens over na kunt denken.

Ik wil er ook op wijzen, dat niet alle antwoorden van hetzelfde gewicht zijn. Maar dat zult u al lezende zelf wel merken.

Sfaat u er voor open om eventuele blinde vlekken bij uzelf te ontdekken?

Dan volgen nu antwoorden op de vraag 'Hoe jagen we de jongeren de kerk uit?'

1. Door in prediking en geloofsoverdracht niet voldoende aandacht te hebben voor de noties van toekomstverwachting, oordeel en voor wat werkelijk zonde en genade is.
2. Door geen rekening met hen te houden in de kerkdienst – door in de verkondiging van het Woord niet met hen en hun vragen te rekenen – door heel lange preken te houden waarin de Schrift niet opengaat en voorspelbare dingen worden gezegd – door bij de keus van liederen niet aan hen te denken – door nooit een vruchtbare wisselwerking te zoeken tussen kerkdienst en jeugdwerk/eventueel tussen kerkdienst en school en gezin.
3. Door in de kerkeraad niet aan bezinning op het jeugdwerk te doen.
4. Door als kerkeraad niet stimulerend en inspirerend te zijn naar leidinggevend in het jeugdwerk toe.
5. Door je als ambtsdrager inzake gevoelige onderwerpen meer te laten leiden door de publieke opinie in de gemeente dan door de Schrift en zo er blijk van te geven geen onderscheid te maken tussen emotionele en principiële argumenten.
6. Door totaal geen belangstelling te tonen voor de activiteiten van de jongeren dan alleen als het 'mis' gaat.
7. Door geen visie te hebben op de plaats van jongeren in de gemeente.
8. Door er in het geheel geen erg in te hebben, dat we in een andere tijd leven dan zo'n 20 en meer jaren geleden, waardoor het voor de jongeren veel moeilijker is om met de

vragen van kerk en geloof bezig te zijn.

9. Door uiterlijkheden meer aandacht te geven dan de wezenlijke inhoud van het Evangelie.
10. Door in eredienst en gemeente zijn geen enkele verandering toe te staan.
11. Door van hen slechts te verwachten, dat zij zich gewillig houden aan onze gedragscodes.
12. Door niet naar hen te luisteren.
13. Door geen eerlijk antwoord te geven op wat zij vragen.
14. Door antwoord te geven op vragen die zij niet stellen.
15. Door hun kritiek te negeren.
16. Door hen niet in hun jong-zijn te accepteren.
17. Door hun geen verantwoordelijkheden toe te vertrouwen.
18. Door het geloof als 'nee' voor te stellen of als 'moeten'.
19. Door als ouderen niet positief in de kerk te staan.
20. Door als ouderen steeds maar kritiek te leveren op de kerk.
21. Door als ouderen de jongeren niet voor te leven wat de omgang met God en het leven in het geloof inhoudt en wat voor vreugde dit met zich meebrengt.
22. Door geen oog te hebben voor het veelkleurige werk van de Heilige Geest.
23. Door...

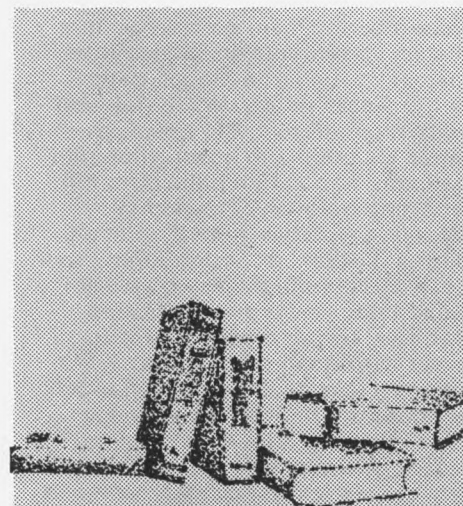
Niet compleet

Deze lijst van antwoorden is niet bedoeld als een volledige opsomming. Mijn bedoeling is alleen om eventueel blinde vlekken zichtbaar te maken. En om u die dit leest te stimuleren tot zelfonderzoek, bezinning en – indien nodig – tot heroverweging van uw visie en manier van bezig-zijn in de kerk, met name wanneer het gaat om uw relatie met jongeren.

Rectificatie

De aandachtige lezer zal begrepen hebben, dat er een drukfout geslopen is in de slotzin van de Perschouw in het vorige nummer. 'aan de hand van' moet uiteraard zijn: 'aan de inhoud van'.

O.M.

Boekbespreking

J. Kiers, Rijsbergen

Dr. Jakob van Bruggen - Marcus

Dit boek maakt allereerst diepe indruk, stemt mij vervolgens verdrietig en maakt me tenslotte dankbaar. Ik ben onder de indruk!

Van de zeer grondige studie van de tekst, van de de werkelijk open discussie met talloos andere schrijvers, van zijn aanpak: Van Bruggen strijkt moeilijke details niet weg. Noch met de dogmatiek (zo vele orthodoxen) noch met allerlei redactionele theorieën (zo vele moderneren). Van Bruggen laat de tekst, zoals we die van de Heilige Geest ontvangen intact en maakt vrijwel alle details bruikbaar voor de verkondiging. Verkondiging, die met beide voeten staat in de heilsgeschiedenis die God met zijn volk gaat.

Maar dit boek maakt me ook verdrietig. Omdat ik op zo'n moment de verscheurdheid van onze kerken voel. In de exegese en de gelovige, verantwoorde manier van bijbellezen sterk verbonden, door de kerscheuring mijlenver van elkaar. Zo mag het toch niet zijn!

Maar de dankbaarheid overwint. Dat God genadegaven geeft aan mensen om de bijbel voor de gemeente – in welke kerk dan ook – uit te leggen. En dat velen daarin mogen delen. Zo wordt de ware kerk des Heren gebouwd.

O. Mooiweer, Zwolle

Omgaan met zonde en schuld

Ds. J.F. Heij – 'Omgaan met zonde en schuld' Uitgave van Vijlbrief te Haarlem – 76 pag. – f 14,50.

Om maar met de deur in huis te vallen: We hebben dit fijnzinnige boekje geboeid gelezen. Inderdaad, zoals de auteur, emeritus-predikant van de (vrijgemaakt) gereformeerde kerk te Amersfoort-Centrum in het begin van zijn geschrift uiteenzet, betekent schuldbesef nog geen zondebesef. Men moet voor de HERE

komen te staan wil men er achter komen, dat men zondig is en hoe zondig men is. Vandaag de dag willen velen alleen maar weten van een kollektieve schuld. Vooral jongeren spreekt dat wel aan. *Samen* zijn wij verantwoordelijk voor het verpesten van het milieu en *samen* doen wij tekort aan de derde wereld. Maar heel wat mensen willen van persoonlijke zondeschuld niet weten. Daarin tonen zij aan, dat zij de konfrontatie met God ten diepste mijden. In het boekje laat de auteur iets zien van wat er in een aidspatiënt omgaat en hoe een gehandicapte reageert op lichamelijke moeiten en op de reacties van de omgeving. De twijfel komt aan de orde. Mensen zijn op zoek naar zekerheid, maar de boot wordt afgehouden door anderen, omdat zij beweren, dat de Bijbel tijdgebonden is. Je kunt er niet altijd mee uit de voeten. Een moderne theologie leraar, dat de zonde geen doem, maar alleen maar een daad is. Het hoofdstuk waarin Heij handelt over een gedwongen huwelijk is ontroerend door de manier waarop verzoening en vergeving ter sprake worden gebracht. Een vader, die niet met de vuist op tafel slaat, maar Psalm 32 leest met het jonge stel in casu en voorgaet in gebed heeft verstaan wat het evangelie van hem vraagt. Als een oudcatechisant per brief aan zijn dominee van destijds zijn gebedsproblemen voorlegt is het kostelijk te lezen hoe de pastor daarop ingaat. Het gebed is mogelijk en noodzakelijk, is zinvol en mag op verhooring rekenen en maakt het kind van God, dat worstelt met zijn zonden, niet mismoe-dig. Goede opmerkingen worden door kollega Heij gemaakt over de betekenis van het woord ziel in de Bijbel. Hij erkent het nodige van A. Janse te hebben geleerd. Verder gaat het over de vraag wat mag en niet mag. Voor het werken aan een christelijke levensstijl wordt terecht verwezen naar het begin van Romeinen 12. Dan hebben we de grote lijn te pakken al kunnen we niet op elke vraag een gedetailleerd antwoord geven. Hélaas zijn er mensen, daarover gaat het in het laatste hoofdstuk van het boekje, die na belijdenis van het geloof afknoken en de kerk de rug toekeren. Een verdrietige en hoogst ernstige zaak. Maar er zijn ook mensen, die na tuchtoefening terugkeren tot Christus en zijn gemeente al is het soms ter elfder ure op hun sterfbed. Zo groot is Gods genade! Wat de kritiek betreft: We hebben bij het woord zonde de betekenis: revolutie, rebellie gemist. En wanneer gehandeld wordt over de genezing van een verlamde (Matth. 9) vermeldt de schrijver niet, dat Jezus lette op het geloof van zijn vrienden. Hierbij willen we het laten. We vinden dit geschrift een uitstekende wegwijzer, vooral voor onze jonge mensen. Hartelijk aanbevolen!

A. Sneep, Hoogland

MEKLIN

De medische Zendingskliniek in Nqutu

Terugblik op 1989

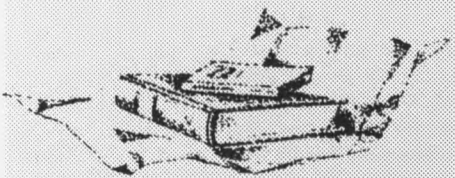
We mogen met dankbaarheid terugzien. Het werk in de Kliniek is in het vorige jaar voorspoedig verlopen: de drie verpleegsters (hoofdzuster Gama, zr Molefe en zr Mathebula) hebben haar taak met toewijding en zonder onderbreking kunnen verrichten. Het aantal patiënten dat liever medische hulp in de Kliniek zocht dan zich aan medicijnmannen en -vrouwen toe te vertrouwen was weer groter dan in het jaar daarvoor, en in oktober 1989 werd de 2000ste baby in de Kliniek geboren. In geen enkel geval behoeft de couveuse te worden gebruikt. Wel viel begin november een schaduw toen ds Kurpershoek zijn veelvuldige bezoeken voor geestelijke zorg moest opgeven wegens zijn eigen opname in het ziekenhuis te Pretoria. Gelukkig is zijn operatie goed verlopen en ziet het er na uit dat hij over enige tijd mag terugkeren naar zijn werk. Wij konden regelmatig de Kliniek voorzien van de nodige middelen. En onze jeugdverenigingen bezorgden ons een grote verrassing door een actie voor Meklin die ruim f 22.000,- opbracht. Daarnaast ontvingen we enkele belangrijke eenmalige giften tot een bedrag van bijna 15½ duizend gulden. – Wat een zegeningen waarvoor wij de HERE te danken hebben! Wij danken ook onze trouwe contribuanten: kerken, zendingscommissies en particuliere donateurs voor hun regelmatige hulp.

Blik vooruit: zorgen, zonder bezorgd te zijn

In 1989 moest onze penningmeester f 39.845 naar Meklin in Vryheid sturen tot dekking van de kosten. Dat kon alleen omdat we bijzondere inkomsten kregen, zoals hierboven vermeld. Het had *niet* gekund uit de 'normale' inkomsten. Wij laten hier een overzichtje volgen van die inkomsten in de laatste drie jaren:

	1987	1988	1989
kerken en zendingscommissies	f 15.875,-	f 14.216,-	f 17.877,-
donaties van particulieren	16.630,-	12.897,-	10.040,-
	f 32.505,-	f 27.113,-	f 27.877,-

Dit betekent dat we in 1989 uit de normale inkomsten f 12.000,- minder ontvingen dan nodig was tot dekking van de exploitatiekosten der Kliniek. Opvallend en teleurstellend is de sterke teruggang der particuliere donaties. Het aantal donateurs wordt steeds kleiner en bedraagt nu nog maar 50. Het zijn merendeels oudere leden, die Meklin van het begin af gesteund hebben. Een vergrijzend (en afkalvend) bestand! Er moet nodig veel nieuw bloed in de Meklinaderen gepompt worden. Onze jongeren hebben in 1989 een prachtig bedrag bijeen gebracht, maar dat was éénmalig – en Meklin heeft alleen toekomst als met name uit de jongere generatie velen toetreden tot de kring van vaste donateurs. Want de jeugdactie was gericht op een *uitbreiding* van de werkzaamheden in en rondom de Kliniek: er moet een vierde verpleegster aangetrokken worden om als ambulante kracht het district in te gaan, hulp te bieden, gezondheidsvoorlichting te geven. Daarvoor is een auto nodig en dekking van salaris- en andere kosten. De auto kan nu gekocht worden, maar tot dekking van de exploitatiekosten is verhoging van de normale inkomsten broodnodig. Daarom bidden wij dat de Here veler hart zal neigen tot steunbieding aan deze diaconale zorg op het zendingsveld. En daarom schreven wij: we hebben zorgen al zijn we niet bezorgd. We zijn in geloof bezig met werk des Heren. Harde heidenharten dienen, mede door christelijke naastenliefde, voor Christus gewonnen te worden. De apostel der heidenen schreef in dit verband dat de geur van Christus door ons gedrag, onze daden, verspreid moet worden. Die taal zal toch door velen nog verstaan worden? Wij zijn overtuigd van de kracht van de Heilige Geest.

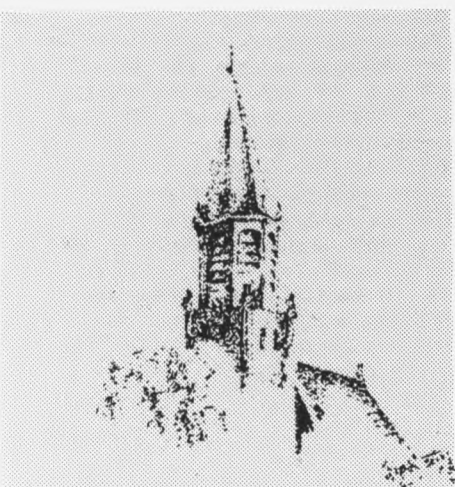

Ontvangen

Joh. de Haas,
Gedenkt uw voorgangers, deel V;
420 blz., f 34,50.
ISBN 90 6384 106 X
Uitg. Vijlbrief, Haarlem.

W. Steenbergen,
Ik mag er zijn.
Alpha en Omega-reeks nummer 11.
20 blz., f 2,-
Uitg. C. en E.J. van Baardewijk,
Apeldoorn.
Te bestellen door overmaking van
f 3,20 op rek. 69.20.60.316 van v.
Baardewijk, Apeldoorn (giro bank:
826319).

H.J.J. Feenstra,
Wees wijs met de wijsheid!
Woord en wereld; 11.
(Spreuken)
61 blz., f 13,95;
ISBN 90 5046 009 7
Uitg. Woord en Wereld, Ermelo.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Amstelveen
Ds. W. Smouter, predikant te Rijs-
wijk, heeft voor het door de kerke-

raad op hem uitgebrachte beroep
bedankt.

Ned. Geref. Kerk van Ermelo- Harderwijk-Putten

Ds. C.A. Versluis is door de Commis-
sie Contact en Samenspreking ver-
zocht om de aanstaande zomer twee
weken als waarnemer Soemba te
bezoeken.

Ned. Geref. Kerk van Zeist

Op 1 febr. j.l. is drs. H. de Jong ver-
huisd van Amsterdam naar Zeist.
Zijn adres luidt: Bethaniëplein 2 bis,
3701 EL Zeist. Tel.: 03404-22537.

Commissie Reformatorische Studieavonden

Deze commissie is een initiatief
vanuit de Geref. Vrijg., Chr. Geref.
en Ned. Geref. kerken. Studieavon-
den worden geboden over geloof en
samenleving, voor de omgeving van
Den Haag. De eerstvolgende bijeen-
komst is:

* donderdag 1 maart 1990.
dr. H. Jochemsen te Ede:
'Grenzen aan het medisch kunnen'.
Wat de techniek betreft kan er op
medisch gebied steeds meer. Velen
met ernstige ziekten hebben daar-
van geprofiteerd. Maar van twee
kanten wordt toch over de grenzen
gesproken. Enerzijds als de zorg te
duur wordt. Anderzijds is ook de
vraag of alles wat kan ook wenselijk
en geoorloofd is. Dr. H. Jochemsen
is directeur van het prof. Lindeboom-
instituut, dat zich met deze vragen
bezighoudt.

De bijeenkomst wordt gehouden in
het gebouw van de Nederlands Ge-
reformeerde Kerk, Oranjelaan 62,
2281 GG Rijswijk. De aanvang is
20.00 uur.

Ned. Geref. Kerk van Hattem

Zondag 4 maart a.s. hoopt ds. H. van
Ommen zijn ambtsbediening wegens
emeritering, neer te leggen.
E.e.a. zal geschieden in de 'Ontmoe-
tingskerk', van Galenstraat 1 in een
dienst, welke aanvangt om 16.30 uur.

Ontmoetingsdag - Veluwehal - Barneveld

31 maart 1990 Ontmoetingsdag -
Veluwehal - Barneveld van 10.30 uur
- 16.00 uur, 10.15 uur samenzang.
Thema: *Laat heel de aard' een lof-
lied wezen.*

Bovenstaande oproep uit Psalm 98
staat centraal op de Ontmoetingsdag
van onze Nederlands Gerefor-
meerde Kerken, die 31 maart in
Barneveld wordt gehouden. Het lijkt
alsof schepping en mensheid steeds
minder een loflied voor God doen
horen. Oorlogen, onderdrukkingen
en milieubedreiging vragen wereld-
wijd de aandacht. Hoe staan wij daar
tegenover?

Over dit thema spreken op deze dag:

Ds. J. Plantinga (Groningen): 'Wij in
Gods schepping'
Prof.Dr.Ir. E. Schuurman (Breuke-
len): 'Wij in Gods wereld'

Stand

Voor degenen, die iets ter informatie
of te koop hebben aan te bieden, dat
in het raam van de ontmoetingsdag
past, is er de mogelijkheid een stand
te huren. Inlichtingen hierover bij
J.A.D. Schenkel, Esdoornhof 168,
8266 GN Kampen, tel. 05202-20128.
Het is niet toegestaan folders of
propagandamateriaal vooraf op de
zitplaatsen neer te leggen of in of bij
de hal aan te bieden.

Kunstexpositie

Kunstenaars en amateurs worden
uitgenodigd met hun werken deel te
nemen aan de kunstexpositie in de
Veluwehal. Gedacht wordt aan
kunstwerken op het gebied van
schilderen, tekenen, beeldhouwen,
textiele werkvormen, fotografie,
boetsen, etsen, enz. Geïnteres-
seerden kunnen inlichtingen krijgen
en zich opgeven bij Bert Leguyt,
Bernissestraat 61², 1079 ZV Amster-
dam, tel. 020-427553.

Keuzeprogramma's

Er zijn dit jaar meer keuzeprogram-
ma's dan vorige keren. Elk pro-
gramma zal drie kwartier duren en
twee keer gehouden worden. U kunt
kiezen uit:

- Diskussie met de sprekers over
het thema en hun toespraken
- De stichting Jeugdzorg en Maat-
schappelijk werk presenteert zich
onder de titel 'Wat gebeurt er als
je hulp vraagt?'
- Opbouw nodigt de lezers uit tot
een gesprek
- 'Gemeenteopbouw'. Assen laat
zien hoe het kan
- Christenkunstenaars vertellen
over hun werk en houden een
expositie
- Mevr.Drs. E.W. Schaeffer-de Wal
over 'Vrouwengeschiedenis'
- Mevr.Drs. M. Hengelaar-
Rookmaker spreekt over 'Wat
ouders over popmuziek moeten
weten'
- Mevr.Drs. J. v.d. Poll-Stapert
spreekt over 'Landbouw en Voed-
ding'
- Drs. Evert W. v.d. Poll over 'Ver-
keer en Vervoer'
- Roemenië-aktie. Inzameling van
voedsel, geld en schrijfmateriaal
- Middagpauzeconcert m.m.v. An-
neke Hoekman (zang), Jan Klok
(trompet) en Harry v.d. Veen (or-
gel)
- Gospelformatie Target met lied-
zanger Ralph van Manen
- Gospelgroep New Land brengt de
nieuwe musical 'Job'

Oudere jeugd

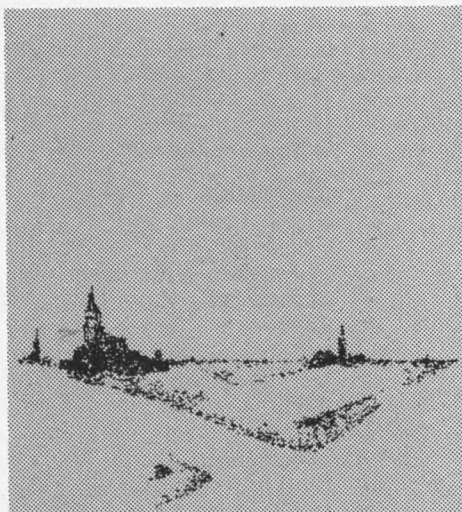
Voor jongeren boven de 12 jaar is de
prachtige toneelzaal 's morgens
weer gereserveerd. In de aparte

jeugdfolder is te lezen welke activiteiten er plaats vinden. Bij de keuze-programma's staan ook enkele onderdelen die voor jongeren zeer aantrekkelijk zijn, terwijl ook de slotmanifestatie in de grote hal aan het eind van de dag voor hen interessant zal zijn.

Kinderen van 4 – 12 jaar

De kinderen krijgen tijdens de morgen gezellige programma's aangeboden in het Kerkelijk Centrum Rehoboth tegenover de Veluwehal. Tijdens de keuzeprogramma's is er voor hen een kindermusical en -film. Bovendien zullen zij een inbreng hebben in de slotmanifestatie in de grote hal aan het eind van de dag.

Uit breder kring

Christelijk Studiecentrum ICS

Christelijk Studiecentrum ICS organiseert studiedag voor christen-orthopedagogen.

Onder de titel 'De waarde van het christelijk geloof in de orthopedagogiek' organiseert het Christelijk Studiecentrum ICS een studie- en ontmoetingsdag op 31 maart 1990 in Amersfoort. De dag is bestemd voor orthopedagogen, groepsleiders, psychologen en andere werkers binnen o.a. de kinderbescherming, zwakzinnigenzorg en ambulante hulpverlening. De bijeenkomst is een vervolg op het congres dat in januari 1989 zo'n 100 deelnemers trok.

Op deze studiedag zullen drie sprekers het thema zowel vanuit de theorie als vanuit de praktijk benaderen: Dr. J. Stolk zal ingaan op de vraag: „Zijn er grenzen aan de verantwoordelijkheid van ouders voor hun kinderen in problematische opvoedingssituaties?” Drs. A. Schreuder zal het thema meer uit de praktijk van de zorg voor verstandelijk gehandicapten benaderen: „Hoe vertaalt je het christelijk geloof naar de

praktijk?” Mevr. E.M. Sonnenberg belicht deze vraag vanuit haar ervaring in het werken met uit huis geplaatste jongeren. Daarnaast worden de lezingen tijdens de studiedag besproken in beroepswerkgroepen.

Dr. Stolk is universitair hoofddocent Orthopedagogiek aan de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij publiceert regelmatig op het terrein van de menswaardigheid van verstandelijk gehandicapte kinderen. Hij is mede-auteur van 'Gebroken wereld; zwakzinnigenzorg en de vraag naar euthanasie'.

Drs. Schreuder is directeur Zorg van Philadelphia Voorzieningen in Nunspeet. Van oorsprong arts, werkt hij al 8 jaar bij deze protestants-christelijke organisatie voor verstandelijk-gehandicaptenzorg. Mevr. Sonnenberg is sinds 1977 directrice van 'De Stuw' in Utrecht, een jeugdhuis voor uit huis geplaatste jongeren tot 18 jaar, dat is opgezet door de diaconie van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Het programma duurt van 10.00 tot 16.00 uur. Deelname kost f 40,-. Studenten betalen f 28,50. Na 15 maart 1990 worden deze bedragen verhoogd met f 10,-.

Evangelische Hogeschool

Evangelische Hogeschool en Driestar bieden gezamenlijke lerarenopleiding geschiedenis.

AMERSFOORT – De Evangelische Hogeschool te Amersfoort en de Hogeschool De Driestar te Gouda gaan gezamenlijk een lerarenopleiding geschiedenis aanbieden. Beide scholen hebben ruime ervaring in lerarenopleidingen. De EH heeft al erkende opleidingen geschiedenis op tweede- en eerstegraadsniveau.

Al enige tijd leefde bij De Driestar de wens om afstuderenden van de eigen PABO de mogelijkheid te bieden een tweedegraads lerarenopleiding geschiedenis te volgen. Door deze overeenkomst is dit nu mogelijk. Na de tweedegraads opleiding is er vervolgens de mogelijkheid om aan de Christelijke Universiteit (CU) van de EH de eerstegraads opleiding te volgen.

Alle studenten met een PABO-vooropleiding worden in principe verwezen naar de opleiding in Gouda, waarbij rekening gehouden zal worden met onderwijsvrijstellingen (die de studie met een jaar bekorten). De overige studenten zullen in eerste instantie hun studie aan de EH/CU volgen. De docenten worden geleverd voor beide instituten.

De EH/CU is tevens bezig met de opbouw van een Faculteit voor Cultuurwetenschappen, waardoor in de

toekomst mogelijk een eigen doctoraal examen kan worden afgenomen.

Inlichtingen: Evangelische Hogeschool, postbus 957, 3800 AZ Amersfoort. Tel.: 033-621731. Fax 033-610912.

Opbouw- en Toerustingsdagen 'de Christenvrouw'

Belangstellende christenvrouwen zijn van harte welkom op *dinsdag 20 februari 1990 te Zwolle*, 'De Dageraad', Molenweg 38, tel. 038-211660. Spreker: Mevr. M. Vrijmoeth-de Jong.

Onderwerp: 'Vrouw en evangelisatie, maar hoe?'

Actie voor Roemenië

Verkorte weergave van een brief van de Stichting Áldás Lékesség (zegen en vrede) aan alle kerkeraden/comités voor hulpverlening aan buitenlandse christenen binnen de Chr. Geref. en Ned. Geref. kerken.

Op 6 januari j.l. is er in de Ned. Geref. kerk te Ermelo een vergadering geweest om de situatie in Oost-Europa en met name Roemenië te bespreken.

Vele vertegenwoordigers van onze kerken waren daar aanwezig zoals de Stichting Buitenlandse Christenen te Den Haag (het SBC was tevens de samenroeper van deze vergadering), stichting 'De Reikende Hand' te Dronten/Emmeloord, stichting 'Sarepta' te Werkendam en nog vele andere.

Naast de broederhulp op materieel gebied is er ook gesproken over de hulp, die gegeven zou kunnen worden op geestelijk terrein, zoals: Bijbels, liedboeken, materiaal voor het jeugdwerk, etc. Bedenk dat Roemenië voor lange tijd een gesloten land is geweest en ze de legio problemen nu zelf (zonder ervaring) op moeten lossen. Gezien de mogelijkheden, die zich voordoen op het gebied van catechese in de gemeente en godsdienstonderwijs op de middelbare en hogere scholen is er *bijzonder grote behoefte* aan een verantwoorde, bijbelgetrouwe leer methode.

Hierbij is een sterke voorkeur uitgesproken voor de in Nederland reeds op grote schaal gebruikte serie *Rondom de Bijbel*, de catechisatiemethode van onze gezamenlijke kerken. Van deze serie zijn reeds drie deeltjes vertaald in het Hongaars en in Hongarije al volop in gebruik in gemeenten en op scholen. Drie andere deeltjes hopen we dit jaar eveneens te kunnen uitgeven.

Vanuit de vergadering in Ermelo is er sterk beroep op ons gedaan om

binnen een aantal weken 10.000 exemplaren van *elk* deeltje te leveren voor verspreiding in Roemenië.

De kontakten met de drukker (Buijten & Schipperheijn) hebben reeds plaatsgevonden. Zij willen van hun kant deze aktie volledig ondersteunen door de opdracht met voorrang te behandelen tegen een speciaal tarief.

(Voor alle duidelijkheid delen we u nog mee, dat de drukker en de samenstellers alles pro Deo aan ons ter beschikking hebben gesteld.)

Het bedrag, dat nodig is om dit project te kunnen bekostigen, is ca. 50 –

60.000 gulden (= 30.000 boekjes + verzending).

Onze opdracht hebben wij deze jaren altijd gezien en geproefd vanuit 1 Joh. 3:17, 18: „Wie nu in de wereld een bestaan heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden, maar zijn binnenste voor hem toesluit, hoe blijkt de liefde van God in hem? Laten wij dan liefhebben niet met het woord of met de tong, maar met de daad en in waarheid.” Dit geeft ons de vrijmoedigheid u twee konkrete vragen te stellen, die uit eerder genoemde vergadering zijn voortgekomen.

1. Wilt u op zondag 25 februari a.s.

dit project gedenken in uw voorbede in de eredienst?

2. Zouden wij van u de kollekte van 25 februari a.s. mogen hebben als landelijke aktie voor dit doel? (of eventueel een extra kollekte).

Wij vragen erg veel, maar we doen het niet voor onszelf. Uw voorbede en uw financiële ondersteuning betekenen veel voor uw broeder en zusster in Roemenië, het land waar tot voor kort de Bijbels werden verwerkt tot toilet papier.

Namens het bestuur,
G. Haveman – voorzitter

Jeugdhuis De Stuw, uitgaande van de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn is nu reeds op zoek voor haar gezinshuis in Bilthoven naar

EEN ECHTPAAR

in de leeftijd van ca. 30-45 jaar, dat in november 1991 de taak van de huidige gezinshuisouders over wil nemen.

In het gezinshuis woont een echtpaar al of niet met eigen kinderen en vier kinderen/jongeren in de leeftijd van 7 tot 16 jaar, die om verschillende redenen niet bij eigen ouders of in een pleeggezin kunnen wonen.

Van het echtpaar wordt verwacht dat ze de zorg en verantwoordelijkheid voor deze kinderen op zich nemen.

Van de man wordt verwacht dat hij een eigen werkkring heeft en bereid is in zijn vrije tijd intensief betrokken te zijn bij de verzorging en opvoeding van deze kinderen.

Het echtpaar en de kinderen krijgen een intensieve begeleiding van een maatschappelijk werker. Er is een ruime woning in Bilthoven beschikbaar.

Er wordt verwacht dat het echtpaar de kinderen vanuit een protestants christelijke levensbeschouwing wil opvoeden.

Met de gezinshuisouders wordt een financiële regeling getroffen.

Indien u belangstelling heeft voor dit werk, wordt u verzocht schriftelijk te reageren naar mevr. E.W. Sonnenberg, Donaudreef 21, 3561 EL Utrecht, tel. 030-612511.

opnieuw verwonderd
over nieuw leven
dit kind – door God
bij name gekend

Wij zijn gelukkig met

Reinoud

Joop Kaldewaij
Anneke Kaldewaij-Jansen
Annemarie
Desiré

5 februari 1990
Lange Akker 169
4191 JD Geldermalsen

TE HUUR:

Voor de **zomervakantie** ons **6-pers. appartement** in het **Tirolerdorp Axams**, voorzien van een verwarmd zwembad, sauna, stube en was- en droogmachines.

Voor inlichtingen tel. 01862-2596.

Gevraagd:

ARTS

voor Gelukspan Community Hospital in Bophuthatswana (thuisland in Zuid-Afrika).

Gelukspan is een distriktsziekenhuis met 500 bedden verantwoordelijk voor de gezondheidszorg voor een bevolking van 110.000 mensen. Prioriteit ligt op het gebied van 'Primary Health Care'. Geestelijke zorg is een wezenlijk onderdeel van de totale patiëntenzorg en er wordt actief geëvangeliëerd.

Vereisten:
artsdiploma, minimale termijn van 2 jaar.
Kontaktadres Nederland: Dhr. W. de Jonge, Lange Voort 3, 2343 CA Oegstgeest, tel. 071-170777.

stichting
FEBC
international
nederland

Het woord van God naar
alle uithoeken van de aarde?
Dat is mogelijk door de **RADIO**
Uw steun waard!

Inlichtingen:

Antwoordnummer 6090, 3700 VB Zeist. Tel. 03404-22259

Rabobank: 31.68.52.236 Postbank: 52.41.434